

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 299/2022 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Toimenpidealoite TPA 92/2021 vp Ari Koponen ps Toimenpidealoite sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden valvonnasta sekä tarkastuskäynneistä
- Toimenpidealoite TPA 160/2022 vp Arja Juvonen ps Toimenpidealoite rikosrekisteriotteen tarkistamisesta henkilökohtaisena avustajana työskentelevältä

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 96/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Riitta-Maija Jouttimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Mikko Meuronen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Jaska Siikavirta, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Mira Turpeinen, oikeusministeriö
- apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- aluehallintoylilääkäri Mikko Floréen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- ylijohtaja Markus Henriksson, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- erityisasiantuntija Sanna-Mari Saukkonen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- kehitysjohtaja Merja Tepponen, Etelä-Karjalan hyvinvointialue
- hallintoylilääkäri Teppo Heikkilä, HUS-yhtymä
- johtava lakimies Sami Uotinen, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

- johtava elinkeinoasiantuntija Aino Närkki, Hyvinvointiala HALI ry
- erityisasiantuntija Kaarina Tamminiemi, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- lakimies Kati Lehtonen, Suomen Lääkäriliitto ry
- juristi Taina Kölhi, Vammaisfoorumi ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Kansaneläkelaitos
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Aluehallintovirastot
- Helsingin kaupunki
- Socca - Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus
- Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Heta - Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry
- Invalidiliitto ry
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
- Suomen Hammaslääkäriliitto ry
- Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
- Tehy ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, joka koskee sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen valvontaa. Samalla voimassa oleva yksityisistä sosiaalipalveluista annettu laki ja yksityisestä terveydenhuollosta annettu laki kumottaisiin. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädännössä olevat valvontaa koskevat säännökset kumoutuisivat.

Esityksen tarkoituksena on varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävän asiakkaan ja potilaan asiakas- ja potilasturvallisuus, varmistaa laadultaan hyvät palvelut sekä edistää palveluntuottajan ja valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä. Laissa säädettäisiin sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjien eli valtion, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän valvonnasta sekä yksityisten ja julkisten palveluntuottajien toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä, omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta. Lakia ei sovellettaisi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen vastikkeettomaan tuottamiseen. Palveluntuottajan käsitettä käytettäisiin kuvaamaan kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavia tahoja niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Palveluyksikön käsitettä käytettäisiin kuvaamaan sitä hallinnollisesti järjestettyä kokonaisuutta, jossa palveluja tuotetaan.

Palveluntuottajan olisi turvattava palvelujen laatu, asiakaskeskeisyys, turvallisuus ja asianmukaisuus sekä valvottava niiden toteutumista. Laissa säädettäisiin toiminnan johtamista sekä vastuuhenkilöä koskevista edellytyksistä. Palveluntuottajilla tulisi olla omavalvontasuunnitelma, joka kattaisi kaikki palveluntuottajan tarjoamat palvelut ja joiden toteuttamisesta palveluntuottaja ja vastuuhenkilö olisivat vastuussa.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Voimassa olevan yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja koskevan lainsäädännön mukaisen lupa- ja ilmoitusmenettelyn sijasta toiminnan aloittaminen edellyttäisi, että sekä palveluntuottaja että palveluyksikkö olisi rekisteröity sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien rekisteriin ja että rekisteröinnistä olisi annettu päätös. Rekisteröintimenettely koskisi myös julkisia palveluntuottajia. Rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että palveluntuottaja ja palveluyksikkö täyttäisivät niille säädetty taloudelliset, toiminnalliset ja hallinnolliset edellytykset. Palveluntuottaja toimittaisi palvelutoimintaansa koskevat tiedot valvontaviranomaiselle ja vastaisi niiden oikeellisuudesta. Tarvittaessa toiminnan laadun tai laajuuden sitä edellyttäessä pyydetäisiin tarkempia selvityksiä tai suoritettaisiin tilojen ennakkotarkastus toimintaedellytysten arviointia varten. Lakiin sisältyisi myös säännös palveluyksikön pätevyyden osoittamisesta viranomaisen tarkastuksella. Rekisteriin sisältyisi julkinen tietopalvelu, jossa olisi kaikille saatavilla tiedot palveluntuottajista ja palvelutoiminnasta. Palveluntuottajat voisivat keskinäiseen sopimukseensa perustuen valita valtuutetun palveluntuottajan edustajakseen viranomaisessa asioidessa. Valtuutettu palveluntuottaja toimittaisi muiden palveluntuottajien puolesta yhteisen palveluyksikön rekisteröimiseksi tarvittavat tiedot ja vastaisi ilmoittamistaan tiedoista. Järjestely olisi tarkoitettu vapaaehtoiseksi tavaksi rekisteröityä.

Valvontaviranomaisina toimisivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot. Palveluntuottaja antaisi rekisteröintiä koskevat tiedot sähköisesti Valviralle, josta ne siirrettäisiin automaattisesti palveluyksikön rekisteröintiä varten toimivaltaisen aluehallintoviraston käsiteltäväksi. Asian käsitelisi se aluehallintovirasto, jonka toimialueella palveluja tuotetaan. Jos palveluja tuotetaan useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella, asian käsitelisi Valvira. Laissa säädettäisiin jälkikäteen valvonnan keinoista pääosin nykyistä sääntelyä vastaavasti.

Laissa säädettäisiin myös palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvonnasta ja sen seurannasta. Lisäksi laissa säädettäisiin palveluntuottajan omasta ja henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneistä asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaneista epäkohdista sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneista tapahtumista, vahingoista tai vaaratilanteista sekä sellaisista puutteista, joita ei ole korjattu annetusta ohjauksesta huolimatta.

Lisäksi säädettäisiin muutoksia varhaiskasvatuslakiin, harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin, rikosrekisterilakiin ja rikoslakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Toimenpidealoitteet

TPA 92/2021 vp. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin muuttaakseen terveydenhuollon valvontaa koskevia säännöksiä, jotta toimintayksiköihin tehtävät tarkastuskäynnit eivät olisi koskaan ennalta ilmoitettuja.

TPA 160/2022 vp. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta rikosrekisteriotteen tarkistaminen olisi mahdollista myös henkilökohtaisena avustajana työskentelevältä työnantajamallia käytettäessä.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen valvonnasta (jäljempänä valvontalaki), jossa säädetään yksityisen ja julkisen palveluntuottajan toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä, omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta.

Esityksen tavoitteena on yhtenäistää nykyistä sääntelyä ja vahvistaa palvelujen laatua sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta ottaen huomioon uudistuvat palvelujen tuottamistavat. Lisäksi tavoitteena on edistää palveluntuottajan ja valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä. Esitys liittyy kiinteästi vuoden 2023 alusta voimaan tulleeseen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen.

Valiokunta pitää esityksen tavoitteita perusteluina ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 96/2022 vp) ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisen johdosta eräitä muutoksia 1. ja 3. lakiehdotukseen.

Soveltamisala

Valvontalaissa ehdotetaan säädettäväksi valtion, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen valvonnasta sekä julkisesti ja yksityisoikeudellisessa muodossa tuotettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvonnasta.

Valvontalakiehdotuksen 2 §:n mukaan laki ei koske vastikkeettomia palveluja lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jotka ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) tai sen nojalla annettujen päätösten perusteella maksuttomia tai valtion järjestämisvastuulla olevia vastikkeettomia sosiaali- ja terveystalvveluja. Ehdotettua lakia ei myöskään sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä välittäviin yrityksiin eli henkilöstövuokrausyrityksiin.

Lain soveltamisalan osalta valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille kysymys perhehoidon ja omaishoidon valvonnasta, joita kumpaaakin toteutetaan kunnan ja hoitajan välisen toimeksiantosopimuksen perusteella. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella omaishoito ja toimeksiantosopimuksella tehtävä perhehoito on rajattu soveltamisalan ulkopuolelle sen vuoksi, että niissä usein omaiset tai läheiset toteuttavat palvelua asiakkaan, omaisen tai läheisen yksityisessä asunnossa. Perhehoitolain (263/2015) 22 §:n mukaan hyvinvointialueen kuuluu valvoa toimeksiantosopimuksella sopimaansa omaishoitoa ja perhehoitoa. Säännöksen mukaan sekä sijoituksen tehnyt hyvinvointialue että se hyvinvointialue, jonka alueelle sijoitus on tehty, voi tarkastaa perhehoitopaikan perhehoitolaissa tarkoitetun toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 11 §:n mukaan omaishoidon tuen järjestämisestä vastaa se hyvinvointialue, joka on velvollinen järjestämään hoidettavalle sosiaalipalveluja ja omaishoitolain 9 § mahdollistaa omaishoitosopimuksen irtisanomisen ja purkamisen. Tätä hyvinvointialueen järjestämistehtävään kuuluvan ensisijaisen valvonnan ja omavalvonnan tehtävien toteutumista valvovat laillisuusvalvontaviranomaiset.

Rekisteröintimenettely

Ehdotetulla valvontalailla otetaan käyttöön uusi valtakunnallinen rekisteri, johon sisältyvät sekä julkisen että yksityisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat, palveluyksiköt ja palvelut. Valvontalakiehdotuksen 5 §:n perusteella toiminnan aloittaminen edellyttää, että sekä palveluntuottaja että palveluyksikkö on rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin ja että rekisteröinnistä on annettu päätös. Rekisterin tavoitteena on vahvistaa ja koota kansallista tietopohjaa sekä edistää väestön tiedonsaantia.

Valvontaviranomaisina toimivat esityksen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot. Palveluntuottaja antaa rekisteröintiä koskevat tiedot sähköisesti Valviralle, josta ne siirretään automaattisesti toimivaltaisen aluehallintoviraston käsiteltäviksi. Asian käsittelee se aluehallintovirasto, jonka toimialueella palveluja tuotetaan. Jos palveluja tuotetaan useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella, asian käsittelee Valvira.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hyvänä, että valvontalaissa ehdotetaan säädettäväksi kaikille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajille asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseen tähtäävät yhtenäiset edellytykset ja että rekisteröintimenettely koskee sekä yksityisiä että julkisia palveluntuottajia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Rekisteröinnin edellytyksenä on, että palveluntuottaja ja palveluyksikkö täyttävät niille säädetyt taloudelliset, toiminnalliset ja hallinnolliset edellytykset, joista ehdotetaan säädettäväksi valvontalain 6—10 §:ssä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille useita yksityiskohtaisia kysymyksiä liittyen rekisteröinnin edellytyksiin ja rekisteröintiä varten annettaviin tietoihin. Valiokunta toteaa, että vaikka lailla säädetyt tietosisällöt ovat kaikille tuottajille yhteisiä, ne on aina mukautettava siihen, millaista palvelutoiminta tosiasiaassa on. Valiokunta pitää tärkeänä, että osana lain toimeenpanon ohjausta ja valvontaa kiinnitetään huomiota tietojen ilmoittamisen tapaan, tasoon ja mukauttamiseen kulloiseenkin palvelutoiminnan muotoon.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan (kappaleet 6—8) huomiota rekisteröinnin edellytyksiä ja rekisteröintimenettelyä koskevien säännösten muutostarpeisiin. Perustuslakivaliokunnan lausunnon (kappale 6) mukaan perustuslain 18 §:stä johtuvista syistä lakiehdotusta on välttämätöntä täydentää säännöksellä siitä, että rekisteriin merkitään palveluntuottaja ja palveluyksikkö, jotka täyttävät laissa säädetyt edellytykset. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta toteaa myös lausunnossaan (kappale 7), että valvontaviranomainen voi valvontalakiehdotuksen 21 §:n mukaan tarvittaessa asettaa rekisteröintipäätöksessä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä ehtoja, jotka koskevat palvelutuotantoon käytettäviä tiloja, välineitä, henkilöstöä, omavalvontaa, valvovalle viranomaiselle toimitettavia tietoja, rekisteröinnin määräaikaista taikka palvelun sisältöä ja menettelytapoja. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan tällaista ehtoja koskevaa toimivaltaa on syytä rajata säädösperusteisesti esimerkiksi niin, että se voi koskea vain laissa säädettyjä velvoitteita täsmentäviä ehtoja.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa täydennettäväksi valvontalakiehdotuksen 21 §:ää perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

kuvatulla tavalla niin, että rekisteriin merkitään laissa säädetty edellytykset täyttävä palveluntuottaja ja palveluyksikkö ja että rekisteröintipäätöksessä voidaan asettaa vain valvontalaissa tai muussa sosiaali- ja terveydenhuollon laissa säädettyjä velvoitteita täsmentäviä ehtoja.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (kappale 8) mukaan laista on lisäksi syytä käydä nyt ehdotettua selkeämmin ilmi, että rekisteröintiä koskeva asia tulee vireille hakemuksesta ja että 22 §:n sääntely yhteisestä palveluyksiköstä tarkoittaa mahdollisuutta hakea yhteisen palveluyksikön rekisteröimistä. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa täsmennettäväksi 16 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohtia.

Rekisteröinnin poistaminen

Palveluntuottajan rekisteristä poistamisesta ehdotetaan säädettäväksi valvontalain 40 §:ssä ja palveluyksikköä koskevan rekisteröinnin poistamisesta 41 §:ssä. Ehdotetun sääntelyn mukaan valvontaviranomainen poistaa palveluntuottajan rekisteristä, jos palveluntuottaja ei enää täytä lakiehdotuksen 6—10 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ja puute on olennainen. Palveluyksikköä koskeva rekisteröinti on poistettava, jos palveluyksiköstä vastaavan palveluntuottajan rekisteröinti poistetaan tai palveluntuottaja ilmoittaa palveluyksikön toiminnan tai sen osan päättymisestä tai jos palvelun tuottaminen on lopetettu. Lisäksi palveluyksikköä koskeva rekisteröinti voidaan poistaa, jos rekisteriin merkitseminen on perustunut palveluntuottajan antamiin harhaanjohtaviin tai vääriin tietoihin tai jos palvelu ei täytä olennaisilta osin säädettyjä toimintaedellytyksiä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (kappale 9—10) mukaan rekisteristä poistaminen vertautuu nyt käsillä olevassa sääntely-yhteydessä elinkeinoluvan peruuttamiseen eikä perustuslakivaliokunnalla ole elinkeinovapauden osalta huomautettavaa esitykseen.

Perustuslakivaliokunta (kappale 11) kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että rekisteristä poistaminen voi koskea myös esimerkiksi hyvinvointialueen palveluntuottajaa, jolloin keskeisiksi muodostuvat perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle osoitettu velvollisuus turvata, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut, ja perustuslain 22 §:n mukainen yleinen perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvollisuus. Perustuslakivaliokunnan (kappale 13) mukaan rekisteristä poistaminen ja siihen kytkeytyvä kielto tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluita on huonosti yhteensovitettavissa julkiselle vallalle perustuslain 19 §:n mukaan kuuluvien velvoitteiden kanssa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulee vielä harvinaisesti, miten sääntelyä voitaisiin tältä osin muuttaa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan rekisteristä poistaminen on viimeisin toimenpide, joka tulee kyseeseen vain sellaisissa tapauksissa, joissa palvelutoiminta on niin perustavanlaatuisella tavalla menettänyt asiakas- ja potilasturvallisuutensa, ettei toiminnan jatkaminen ole mahdollista olennaisesti loukkaamatta asiakkaiden ja potilaiden perustuslaissa säädettyjä oikeuksia. Valvontaviranomainen on velvollinen seuraamusharkinnassa käyttämään tarkoitussidonnaisuus- ja suhteellisuusharkintaa tavalla, jossa arvioidaan seuraamuksen vaikutuksia asiakkaan ja potilaan oikeuksien toteutumiselle. Lievemmat seuraamukset ovat aina ensisijaisia, ja seuraamukset tulee kohdentaa aina siihen osaan palvelutoiminnasta, jossa ongelmat ilmenevät. Korjaaville toimenpiteille on myös aina varattava riittävä aika, ja korjausten tulee suhteellisuusperiaatteen mukaisesti olla tosiasiallisesti mahdollisia. Selvityksen mukaan kynnys jär-

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

jestämisvastuullisen toiminnan lopettamiseen on korkea, ja viranomaisella on mahdollisuus siirtymäjärjestelyin turvata asiakkaiden ja potilaiden oikeus palveluihin esimerkiksi perustuen määraikaan, jossa palvelut järjestetään yhteistoiminnalla ja hankinnalla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että lakisääteisessä palvelujen järjestämisvastuussa olevia julkisia toimijoita ei voida asettaa rekisteristä poistamisen suhteen samaan asemaan yksityisten palveluntuottajien kanssa. Julkisilla palvelujen järjestäjillä on laissa säädetty velvoitteet huolehtia väestön palvelujen saatavuudesta. Lisäksi hyvinvointialueilta edellytetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 12 §:n 1 momentissa riittävää omaa palvelutuotantoa, jotta hyvinvointialue pystyy kaikissa tilanteissa huolehtimaan järjestämisvastuunsa toteutumisesta. Kyseessä on siten tehtävä, joka julkisen vallan on lakisääteisesti turvattava. Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 122 ja 123 §:ssä säädetty arviointimenettely voi johtaa hyvinvointialueiden yhdistämiseen, jos hyvinvointialueen kyky järjestää palveluja on vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti. Yhdistämisen kautta turvataan viime kädessä se, ettei millään alueella muodostu tilannetta, jossa mikään taho ei olisi palveluista järjestämisvastuussa.

Valiokunta pitää järjestämisvastuuta koskevan sääntelyn kanssa ristiriitaisena ehdotettua sääntelyä, jonka nojalla valvovan viranomaisen päätöksellä voitaisiin poistaa julkiselta palvelujen järjestäjältä mahdollisuudet huolehtia lakisääteisestä tehtävästään. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy siten perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja ehdottaa valvontalakiehdotuksen 40 §:n muuttamista siten, että rekisteristä poistamista koskevia säännöksiä ei sovelleta valtion mielisairaaloiden, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Vankiterveydenhuollon yksikön, valtion liikelaitoksen, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän tai itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen toimiessa palveluntuottajana.

Henkilötietojen suoja

Valvontalakiehdotukseen sisältyy useita henkilötietojen käsittelyyn liittyviä säännöksiä, kuten säännösehdotukset palveluntuottajan vastuuhenkilön tiedonsaantioikeudesta (10 §:n 5 mom.), palveluntuottajien rekisteristä (11 §), rekisterissä käsiteltävistä tiedoista (12 ja 16 §), tietojen säilytysajoista (12 §), yhteisrekisterinpitäjistä (11 §), rikosrekisteritietojen käsittelystä (28 §), valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta (45 §) sekä tietojen luovuttamisesta (46 ja 47 §). Edellä mainitut säännökset sisältävät välttämättömiä tietoja tai tietojen vaihtoa, jotta valvontaviranomaiset voisivat laadukkaasti tehtäviensä mukaisesti varmistaa asiakkaiden ja potilaiden palvelujen laadun ja turvallisuuden.

Valvira on valvontalakiehdotuksen 11 §:n mukaan valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisterin ylläpitäjä. Rekisteriin tallennettavista tiedoista ehdotetaan säädettäväksi 12 §:ssä. Rekisteriin sisältyy myös henkilötietoja. Valvontalakiehdotuksen 14 §:n mukaan palveluntuottajien rekisteristä voidaan julkaista yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lukuun ottamatta tiedot Suomessa toimivista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajista sekä palveluyksiköistä ja niiden palveluista, vastuuhenkilöistä, palvelun asiakas- ja potilaskohderyhmästä sekä tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista (julkinen tietopalvelu).

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (kappale 18) mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4—5). Perustuslakivaliokunnan (kappale 19) mukaan on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (kappale 20) mukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä varmistua huolellisesti sääntelyn yhteensopivuudesta EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa erityisesti valvontalakiin ehdotettujen yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevien säännösten ja rekisterin käyttöoikeussääntelyn (13 §) ja tiedonluovutussääntelyn (46 ja 47 §) välisen suhteen osalta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valvontalakiehdotuksessa henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen tehtävään (c alakohta) tai se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta). Valvontaviranomaisen lakisääteisenä velvoitteena on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen sekä asiakkaiden ja potilaiden perusoikeuksien toteutumisen valvonta. Kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, jäsenvaltiot voivat 6 artiklan 2 kohdan mukaan pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä. Asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan kansallinen lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetut säännökset sisältyvät tähän kansalliseen liikkumavaraan.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että ehdotukseen on sisällytetty vain sellaiset tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia (1050/2018) täydentävät erityissäännökset, joiden arvioidaan olevan välttämättömiä. Lakiehdotuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota erityisiin henkilötietoryhmiin ja arvioitu sääntelyn riittävyttä siltä osin. Arkaluonteisten tietojen osalta rekisteröidyn henkilötietojen suojan on arvioitu edellyttävän yksityiskohtaisempaa sääntelyä viranomaisen rekisterinpitotehtävän ja henkilötietojen luovuttamisen osalta.

Perustuslakivaliokunta (kappale 21) kiinnittää henkilötietojen suojan kannalta huomiota myös valvontalakiehdotuksen 12 ja 14 §:n sääntelyyn lain tai sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomista koskevien tietojen rekisteriin tallentamisesta ja julkisessa tietopalvelussa julkaisemisesta. Lausunnon (kappale 22) mukaan tällaisten rangaistuksia koskevien seuraamustietojen julkistamista koskevassa sääntelyssä on otettava huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artikla ja sitä koskeva oikeuskäytäntö (ks. C-439/19, Latvijas Republikas Saeima), joiden mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Perustus-

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

lakivaliokunnan mukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulee vielä varmistua riittävien ja asianmukaisten suojatoimien olemassaolosta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että tiedot valvontalain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista poistetaan julkista tietopalvelua sääntelevästä 14 §:stä, vaikka julkisessa tietopalvelussa ilmoitettavat seuraamukset koskevat palveluntuottajaa tai palveluyksikköä eivätkä suoraan yksittäistä ammattihenkilöä. Lisäksi valiokunta ehdottaa 14 §:ää muutettavaksi niin, että palveluntuottajan lisäksi myös vastuuhenkilöllä on mahdollisuus kieltää itseään koskevan osoite- tai muun yhteystiedon julkaiseminen. Valiokunta toteaa kuitenkin, että julkisen tietopalvelun tietosisällön toimivuutta ja tarpeita erityisesti palvelujen avoimuuden ja luotettavuuden näkökulmasta on ehdotetun lainsäädännön toimeenpanossa seurattava ja arvioitava sekä tarvittaessa muutettava sääntelyä yleisen tietosuojasetuksen mahdollistamissa rajoissa.

Tietojensaantioikeus ja salassapito

Valvontalakiehdotuksen 45 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriölle, Valviralle ja aluehallintovirastoille laajat tiedonsaantioikeudet eri viranomaisilta ja julkisoikeudellisilta yhteisöiltä. Tietojensaantioikeus koskee erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen sekä muutoin arkaluonteisiksi katsottavien henkilötietojen käsittelyä. Henkilötietojen käsittely tarkoittaisi tietokantoja, joihin voidaan myös arvioida liittyvän erityisiä riskejä rekisteröityjen henkilötietojen suojan kannalta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (kappale 16) mukaan ehdotetun sääntelyn ulottuminen lähtökohtaisesti kaikkiin viranomaisiin ja muihin julkisoikeudellisiin yhteisöihin laajentaa tiedonsaantioikeuden välttämättömyyskriteeristä huolimatta ongelmallisen laajaksi. Lausunnon mukaan säännöksestä tulee poistaa maininta muista viranomaisista ja muista julkisoikeudellisista yhteisöistä tai sitä tulee muuten täsmentää olennaisesti. Tällainen muutos on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun 45 §:n tiedonsaantia koskevat ehdotukset vastaavat asiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 49 §:n sääntelyä. Valvonnassa välttämättömien tietojen käyttötarkoituksena on selvittää, onko palvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa menetelty lainmukaisesti. Kyse voi olla organisaation tai sen henkilöstön valvonnasta, jossa pyritään selvittämään mahdollinen väärinkäytös tarkistamalla ristiin valvojalle ilmoitettuja ja tosiasiallisia tietoja eri organisaatioista. Valvonnassa välttämättömät tiedot määräytyvät tapauskohtaisen harkinnan mukaan siten, että ne kiinnittyvät valvottavaksi valittuun asiaan joko yksittäisen potilaan tai asiakkaan kannalta taikka laajemmin toiminnasta vastuussa olevan organisaation, sen toimintayksikön tai sen järjestämän palvelukokonaisuuden kannalta. Yksittäisen valvonta-asian perusteella määräytyy se, millaiset ja mistä lähteistä saatavat tiedot ovat välttämättömiä valvonnan tehokkaaksi toteuttamiseksi.

Valvontatehtävän yhteydessä hankittuja arkaluonteisia henkilötietoja saa käsitellä vain siltä osin ja siinä laajuudessa kuin ne ovat välttämättömiä kyseessä olevan valvontatehtävän kannalta. Valvovan viranomaisen tulee tietojen pyytämisen ja käytön välttämättömyyttä sekä oikeasuhtaisuut-

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

ta harkitessaan rajata tietojen käsittelyä sen mukaisesti kuin kyseinen valvonta-asia edellyttää. Valvontaviranomaisen toiminnan kannalta on kuitenkin olennaista, että se saa mahdollisimman paljon erilaista tietoa, jotta myös ennakkollisesti olisi mahdollisuus ohjata palveluntuottajaa toimimaan oikein, ja toisaalta viranomainen tarvitsee erilaista tietoa, jotta voitaisiin varmistaa erityisesti asiakas- ja potilasturvallisuus sekä kohdentaa valvontaa riskiperusteisesti laadultaan ja laajuudeltaan lain tarkoituksen kannalta keskeisimpään toimintaan. Näiden henkilötietojen käsittely sekä henkilötietojen luovuttamiskynnys rajataan lisäksi siihen, mikä on välttämätöntä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että valvontalakiehdotuksen 45 §:stä poistetaan maininta muista viranomaisista ja muista julkisoikeudellisista yhteisöistä ja lisätään säännökseen nimeltä viranomaiset ja julkisoikeudelliset yhteisöt, joiden tiedot valvontaviranomaisen toiminnassa ovat tapauskohtaisesti olennaisia ja välttämättömiä.

Omavalvonta

Esityksen tavoitteena on vahvistaa palvelunjärjestäjien ja palveluntuottajien omavalvontaa. Omavalvonnan tavoitteena on ehkäistä palvelutoiminnassa ilmeneviä epäkohtia, korjata puutteita sujuvasti ja vähentää valvontaviranomaisten tarvetta puuttua niihin jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan täsmennettäväksi voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunjärjestäjien omavalvontaa ja valvontaa koskevia säännöksiä. Valvontalakiehdotuksen 4 luku sisältää säännökset palvelunjärjestäjän omavalvonnasta (23 §), ohjaus- ja valvontavelvollisuudesta (24 §), menettelystä omavalvonnassa ilmenneiden epäkohtien ja puutteiden johdosta (25 §), omavalvontaohjelmasta (26 §), palveluntuottajan omavalvonnasta (27 §) sekä palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta (29 §). Erikseen ehdotetaan säädettäväksi toiminnan johtamista sekä vastuuhenkilöä koskevista edellytyksistä.

Valiokunta toteaa, että omavalvonta on palvelujen tuottamiseen kuuluvaa ennakkoivaa, toiminnanaikaista ja jälkikäteistä laadun- ja riskienhallintaa sekä jatkuvuuden varmistamista, jolla osaltaan varmistetaan asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen. Valiokunta korostaa, että palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan ennakkovalvonta ja omavalvonta sekä viranomaisvalvonnan laillisuusvalvonta muodostavat kokonaisuuden. Omavalvonta ei voi korvata viranomaisvalvontaa, eikä viranomaisten laillisuusvalvonta pystyisi toimimaan ilman palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa. Valiokunta painottaa, että omavalvonnan lisääntyvästä roolista huolimatta valvontaviranomaisille on turvattava riittävät resurssit valvontatehtävien toteuttamiseksi.

Rikosrekisteriotteen tarkistaminen henkilökohtaisena avustajana työskentelevältä

Omavalvontaan sisältyy myös valvontalakiehdotuksen 28 §:ssä säädetty palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluissa. Säännöksen tarkoituksena on suojella iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden henkilökohtaista koskemattomuutta ja turvallisuutta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että lakiehdotuksen 28 §:n mukainen oikeus rikosrekisteriotteen tarkistamiseen tulee antaa myös henkilökohtaisen avun työnantajamallissa työnantajana toimivalle henkilölle eli vammaiselle henkilölle itselleen tai esimerkiksi työnantajana toimivalle

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

alaikäisen vammaisen lapsen huoltajalle. Toimenpideoitteessa TPA 160/2022 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta rikosrekisteriotteen tarkistaminen olisi mahdollista myös henkilökohtaisena avustajana työskentelevältä työnantajamallia käytettäessä.

Valiokunta toteaa, että palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kanssa työskentelevien työntekijöiden rikosrekisteriotte on ennalta ehkäisevä toimenpide, jonka myötä voidaan varmistaa, ettei iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kanssa työskentelevillä ole sellaisia aikaisempia rikoksia, jotka voisivat vaarantaa iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden koskemattomuuden tai turvallisuuden.

Valvontalakiehdotuksen 2 §:n mukaan henkilökohtaisen avustajan työnantajana toimiva henkilö ei ole ehdotetussa laissa tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottaja, joten valvontalakiehdotus ei siten myöskään tulisi sovellettavaksi miltään osin henkilökohtaisen avustajan työnantajana toimiviin henkilöihin. Valiokunta toteaa, että henkilökohtaisen avustajan työskentely työnantajana toimivan vammaisen henkilön kanssa edellyttää korostetusti luottamusta ja valiokunta pitää perusteltuna, että rikosrekisteriotteen tarkistaminen olisi mahdollista myös henkilökohtaisena avustajana työskentelevältä työnantajamallia käytettäessä. Valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin kuvatulla tavalla muutettavaksi valvontalakiehdotuksen 2 §:n 3 momenttia, 28 §:ää ja 32 §:n 2 momenttia niin, että henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivalla henkilöllä olisi oikeus tarkistaa työntekijän rikosrekisteriotte.

Valiokunta toteaa, että valvontalakiehdotuksen 28 §:n 6 momentissa on säädetty suojatoimista. Rikosrekisteriotteen nähtäväksi esittäneen henkilön henkilötietoihin saadaan säännöksen perusteella tehdä ainoastaan merkinnät rikosrekisteriotteen esittämisestä ja otteen päiväyksestä. Palveluntuottaja tai muu henkilö, joka on valvontalain mukaan saanut rikosrekisteriotteen nähtäväksi, ei saa ottaa siitä jäljennöstä. Rikosrekisteriotte on palautettava otteen esittäneelle henkilölle viipymättä. Rikosrekisteriotteesta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä tehdessään päätöstä siitä, annetaanko henkilölle tehtäviä iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden kanssa. Vaitiolovelvollisuuteen sisältyy, ettei tietoa saa paljastaa sivulliselle senkään jälkeen, kun henkilö ei enää hoida sitä tehtävää, jossa hän on tiedon saanut.

Norminantovaltuudet

Valvontalakiehdotuksen 31 §:n 1 momentin perusteella sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa säännöksiä omavalvontaohjelman yleisestä sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta. Saman pykälän 2 momentin mukaan Valvira voi antaa määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan (kappale 24) huomiota siihen, että asetuksen- ja määräyksenantovaltuudet tulisi rajata koskemaan vain lakia tarkempien säännösten tai määräysten antamista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta muutettavaksi valvontalakiehdotuksen 31 §:n 1 ja 2 momenttia.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Toimenpidealoitteet

Valiokunta ehdottaa, että TPA 92/2021 vp Toimenpidealoite sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden valvonnasta sekä tarkastuskäynneistä hylätään. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin muuttaakseen terveydenhuollon valvontaa koskevia säännöksiä, jotta toimintayksiköihin tehtävät tarkastuskäynnit eivät olisi koskaan ennalta ilmoitettuja.

Valvontaviranomaisen tarkastusoikeudesta ehdotetaan säädettäväksi valvontalakiehdotuksen 36 §:ssä, jonka mukaan valvontaviranomainen voi tarkastaa palveluntuottajan palveluyksiköiden toiminnan, toimitilat ja välineet. Valvontaviranomaisen tarkastusoikeudella varmistetaan muun muassa asiakkaiden ja potilaiden perusoikeuksien toteutumista, riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista, asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä palvelujen laatua. Hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Lakiehdotuksen 36 §:ään ehdotetaan otettavaksi nimenomainen maininta siitä, että tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta, koska sosiaali- ja terveydenhuollon tarkastustilanteet ovat usein luonteeltaan sellaisia, että etukäteen ilmoittaminen voisi vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen.

Valiokunta ehdottaa, että TPA 160/2022 vp Toimenpidealoite rikosrekisteriotteen tarkistamisesta henkilökohtaisena avustajana työskentelevältä hylätään. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta rikosrekisteriotteen tarkistaminen olisi mahdollista myös henkilökohtaisena avustajana työskentelevältä työnantajamallia käytettäessä. Valiokunta ehdottaa muutettavaksi valvontalakiehdotusta niin, että henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivalla henkilöllä olisi oikeus tarkistaa työntekijän rikosrekisteriotte.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta

1 §. Lain soveltamisala ja tarkoitus. Pykälän 1 ja 2 momentteihin ehdotetaan lisättäväksi palvelunjärjestäjäksi Kansaneläkelaitos, koska Kansaneläkelaitos on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) mukaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuullinen taho, niin se on myös tämän lakiehdotuksen mukainen palvelunjärjestäjä. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaan Kansaneläkelaitos järjestää ja korvaa myös kuntoutusta ja on siten myös näiden palvelujenjärjestäjä. Pykälän 3 momentin viittaus sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 24 §:n mukaiseen sosiaaliasiamiestoimintaan ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 11 §:n mukaisen potilasasiamiestoimintaan ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista annetussa laissa tarkoitettujen potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toimintaan.

2 §. Soveltamisalan rajoitukset. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi terminologinen täsmennys niin, että henkilöstä välittävien yritysten sijasta käytetään käsitettä henkilöstöä vuok-

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

raavat yritykset, koska pykälän säännöskohtaisten perustelujen mukaan henkilöstön välittämislä viitataan henkilöstövuokraustoimintaan.

Pykälän 3 momentin viittaus sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan lailla 191/2022 muutettua sosiaalihuoltolakia. Lisäksi 3 momentin viittaus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 d §:n 2 momentin 1 kohtaan muutetaan viittaukseksi vammaispalvelulain 11 §:ään.

Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttia muutettavaksi siten, että lain soveltamisalan rajaus ei koske henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaisesti toimivaa henkilöä rikosrekisteriotteen tarkistamista koskevan 28 §:n ja aluehallintoviraston tätä koskevan 34 §:n mukaisen valvontavelvollisuuden osalta, koska valiokunta ehdottaa jäljempänä 28 §:ää muutettavaksi siten, että henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivalla henkilöllä on oikeus tarkistaa työntekijän rikosrekisteriote.

4 §. Määritelmät. Vastaavin perustein kuin 1 §:n osalta Kansaneläkelaitos ehdotetaan lisättäväksi palvelunjärjestäjän määritelmää koskevaan 1 momentin 1 kohtaan.

Mahdollisten soveltamisongelmien ehkäisemiseksi ja valvonnan yhtenäisen käytännön turvaamiseksi pykälän 1 momentin 8 kohdan määritelmään vaativasta sosiaalihuolto tuottavasta palveluyksiköstä ehdotetaan lisättäväksi palveluyksiköt, joissa henkilökunnalta edellytetään laaja-alaista erityisosaamista. Vaativaa sosiaalihuolto tuottavia palveluyksiköitä ovat esimerkiksi sosiaalihuoltolain 3 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa määritellyn mukaisesti erityistä tukea tarvitseville henkilöille annettavia palveluja tuottavat yksiköt. Säännöksessä tarkoitetut palvelut edellyttävät laaja-alaista erityisosaamista ja riittävää toistettavuutta riittävän taidon ja osaamisen saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Esimerkkeinä tällaisista vaativista palveluista ovat osa mielenterveys- ja päihdetyön palveluista, osa vammaisten henkilöiden asumis- ja kuntoutuspalveluista, lastensuojelun palvelut sekä väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien auttamiseen erikoistuneet palvelut.

9 §. Henkilöstö. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että pykälässä mainittu täydennyskoulutus tarkoittaa ammatillista täydennyskoulutusta. Tarkoitus on, että täydennyskoulutus on ammattia tukevaa ja suunnitelmallista, sosiaali- tai terveydenhuollon tarvetta ja muuttuvia vaatimuksia vastaavaa lyhyt- tai pitkäkestoista koulutusta. Täydennyskoulutuksen tarkoituksena on ylläpitää, saattaa ajan tasalle ja lisätä työntekijän ammattitaitoa ja osaamista.

11 §. Palveluntuottajien rekisteri. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että Valviralla on vastuu rekisterin yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että Valvira ja aluehallintovirastot vastaavat käsittelyvastuullaan rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisesta sekä tallentamia tietoja koskevista, rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseen liittyvistä pyynnöistä. Valvira tallentaa ja vastaa niistä tiedoista, joita se on toimivaltansa mukaisesti saanut palveluntuottajalta ja palveluyksiköstä rekisteröintiä varten. Aluehallintovirastot tallentavat rekisteriin ne palveluntuottajat ja palveluyksiköt sekä niitä koskevat tiedot, jotka on sen toimivallan mukaisesti kä-

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

sitelty aluehallintovirastossa. Aluehallintovirasto vastaisi myös tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta ja niiden luovuttamisen lainmukaisuudesta.

12 §. Rekisteriin tallennettavat tiedot ja niiden poistaminen. Pykälän 1 momentin johdantokappaleeseen ehdotetaan sääntelyn tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vuoksi lisättäväksi viittaukset lain 16 §:n mukaisiin rekisteröintiä varten annettaviin tietoihin ja 17 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Pykälän 2 momentin ensimmäistä virkettä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että tietojen rekisterissä säilyttämisen kesto sidotaan palvelujen tuottamisen tarpeeseen, eli tietoja voidaan säilyttää rekisterissä vain niin kauan kuin se on palvelujen tuottamiseksi tarpeen. Lisäksi momentin toista virkettä ehdotetaan perustuslakivaliokunnan lausunto huomioon ottaen täsmennettäväksi niin, että tietoja säilytetään vain niin kauan kuin se on välttämätöntä ja enimmäisaika on viisi vuotta. Perustuslakivaliokunnan arkaluonteisten tietojen säilyttämistä koskevan lausuntokäytännön vuoksi momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi maininta siitä, että arkaluonteinen henkilötieto on poistettava rekisteristä, kun sen käsittely ei ole enää käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä. Lisäksi momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus 14 §:ssä tarkoitettuun julkiseen tietopalveluun, koska valiokunta ehdottaa jäljempänä, että 14 §:n mukaisessa julkisessa tietopalvelussa ei julkaista tietoja valvontaviranomaisten määräämistä seuraamuksista.

13 §. Rekisteritietojen käyttö. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että valvontaviranomaisilla rekisterinpitäjinä on oikeus käyttää ja pitää rekisteriä ajan tasalla. Lisäksi 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi valvontaviranomaisen velvollisuudella varmistaa tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus sekä käsitellä rekisteriin tallennettavia henkilötietoja.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi valtionviranomaisen lisäksi julkisoikeudellisille laitoksille, kuten Kansaneläkelaitokselle, oikeus käyttää rekisterin tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi.

14 §. Julkinen tietopalvelu. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentista poistetaan maininta siitä, että palveluntuottajan rekisterissä voidaan julkaista tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi palveluntuottajan lisäksi myös vastuuhenkilölle mahdollisuus perustellusta syystä kieltää itseään koskevan osoite- ja muun yhteystiedon julkaiseminen.

16 §. Rekisteröintiä varten annettavat tiedot. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn johdosta, että 16 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentteihin lisätään maininta rekisteröintiä koskevasta hakemuksesta. Valiokunta ehdottaa myös selkeytettäväksi 2 kohdan 11 kohtaa, koska ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus määrittää pelastuslain mukaisten asiakirjojen käytäntöä. Lisäksi valiokunta ehdottaa 2 momentin 13 kohdan selkeyttämistä niin, että hakemuksessa on ilmoitettava yhteystiedot tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi. Pykälän 2 momentin 14 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus potilaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

21 §. Rekisteröintiä koskeva päätös. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täydennettäväksi siten, että rekisteriin merkitään palveluntuottaja ja palveluyksikkö, jotka täyttävät laissa säädetty edellytykset. Lisäksi ehdotetaan, että momentissa tarkoitettu päätös tehdään palveluntuottajan hakemuksesta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa myös asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi tarvittavien ehtojen asettamista koskevaa toimivaltaa rajattavaksi koskemaan tässä tai muussa sosiaali- ja terveydenhuollon laissa säädettyjä velvoitteita täsmentäviä ehtoja.

26 §. Omavalvontaohjelma. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan korvattavaksi sanamuoto palveluyksikön omavalvontasuunnitelma monikkomuotoon. Lisäksi ehdotetaan 4 momentin omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvien havaintojen ja niiden perusteella tehtävien toimenpiteiden julkaisemisväliä pidennettäväksi kolmesta kuukaudesta neljään kuukauteen, mikä vastaa useiden organisaatioiden nykyistä potilasturvallisuusraportoinnin sykliä.

27 §. Palveluntuottajan omavalvonta. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi maininnalla siitä, että palveluntuottaja ei saa julkaista salassa pidettäviä tietoja.

28 §. Palveluntuottajan velvollisuus ja henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivan henkilön oikeus tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluissa. Valiokunta ehdottaa pykälän 1, 2, 4 ja 6 momenttia täsmennettäväksi siten, että rikosrekisteriotteen tarkistamisvelvollisuus on vain palveluntuottajalla, koska palveluntuottaja valitsee toiminnassaan tarvittavan henkilöstön ja siten palveluntuottajalla on ensisijainen velvollisuus huolehtia rikosrekisteriotteen tarkastamisesta. Lisäksi pykälän 1 momentin viittaus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 2 §:ään tai kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 1 §:n 1 momenttiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vammaispalvelulain 2 §:n 1 momenttiin.

Edellä yleisperusteluissa todetuin perustein valiokunta ehdottaa muutettavaksi pykälän otsikkoa ja 1 ja 2 momenttia niin, että henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivalla henkilöllä on oikeus tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluissa.

29 §. Palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus. Valiokunta ehdottaa pykälän 4 momenttia muutettavaksi niin, että jos ilmoituksen jälkeen ei epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa korjata viivytyksettä, ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaiselle on ilmoituksen tehneen henkilön sijasta ilmoituksen vastaanottaneella henkilöllä, koska ilmoituksen tehneellä henkilöllä ei välttämättä ole mahdollisuuksia arvioida, mitä toimenpiteitä on tehty tai ovatko tehdyt korjaustoimenpiteet olleet riittäviä. Ilmoituksen alun perin tehneellä henkilöllä on kuitenkin aina oikeus ilmoituksen tekoon. Valvovilla viranomaisilla on valvontatehtäviensä puitteissa ja tiedonsaantioikeutensa nojalla mahdollisuus kohdentaa valvontaa myös ilmoitusvelvollisuutta koskevan sääntelyn noudattamiseen osana omavalvonnan toimivuuden valvontaa.

31 §. Asetuksenantovaltuus ja määräykset. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin sosiaali- ja terveysministeriön asetusantovaltuutta rajoittavaksi koskemaan lakia tarkempien säännösten antamista. Myös 2 momentin Valviran määräysantovaltuutta ehdotetaan rajoittavaksi koskemaan lakia tarkempia määräyksiä.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

32 §. Viranomaisvalvonta ja siihen liittyvä ohjaus. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täydennettäväksi niin, että Aluehallintovirasto valvoo myös vammaispalvelulain 11 §:ssä tarkoitettua henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivan henkilön toimintaa lain 28 §:ssä säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi.

33 §. Valvonta-asian käsittely. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa poistettavaksi pykälän 1 momentin. Perustuslakivaliokunta ei pidä hyvään lainsäädäntötapaan kuuluvana, että hallinnon yleislakeihin kuuluvaa hallintolakia läheisesti muistuttavaa sääntelyä otetaan erityislainsäädäntöön, ja sääntelyn harhaanjohtavuuden ja siitä mahdollisesti seuraavien hallintolain soveltumista koskevien vastakohtaispäätelmien vuoksi 1 momentti on perustusvaliokunnan näkemyksen mukaan syytä poistaa lakiehdotuksesta.

34 §. Viranomaisten välinen yhteistyö. Pykälän 3 ja 4 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että tietojen luovutus on mahdollista salassapitosäännösten estämättä. Pykälän 5 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi viittauksilla biopankkilakiin (688/2012), ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettuun lakiin (101/2001), veripalvelulakiin (197/2005), kliinisestä lääketutkimuksesta annettuun lakiin (983/2021) ja lääkinnällisistä laitteista annettuun lakiin (719/2021), koska Fimea on toimivaltainen viranomainen myös näiden lakien mukaisessa toiminnassa. Vastaavasti Aluehallintoviraston ja Valviran ilmoitusvelvollisuutta ehdotetaan täsmennettäväksi koskemaan kaikkea Fimean valvontaan kuuluvissa toiminnoissa mahdollisesti havaittuja puutteita tai epäkohtia.

39 §. Määräykset ja pakkokeinot. Pykälän 4 momentin viittausta läkelain mukaiseen toimintaan ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikkea Fimean valvontavastuuseen kuuluvaa toimintaa vastaavin perustein kuin 34 §:ssä.

40 §. Palveluntuottajan rekisteristä poistaminen. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 6 momentin, jonka perusteella palvelujen rekisteristä poistamista koskevia säännöksiä ei sovelleta valtion mielisairaaloiden, Puolustusvoimien, Vankiterveydenhuollon yksikön, valtion liikelaitoksen, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän tai itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen toimiessa palveluntuottajana.

45 §. Tiedonsaantioikeus. Perustuslakivaliokunnan säätämisyjärjestystä koskevan huomautuksen johdosta valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentista poistetaan maininta muista viranomaisista ja muista julkisoikeudellisista yhteisöistä ja säännöstä täsmennetään niin, että siinä luetellaan nimeltä kaikki viranomaiset ja julkisoikeudelliset yhteisöt, joiden tiedot valvontaviranomaisen toiminnassa voivat tapauskohtaisesti olla olennaisia ja välttämättömiä. Lisäksi pykälän 5 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että tietojenantovelvollisuus koskee välttämättömiä tietoja ja selvityksiä

52 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Rajavartiolaitos niiden toimijoiden joukkoon, joiden osalta lain 3 luku tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

56 §. Julkisen palveluntuottajan rekisteröinti. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen pykäläviittauskorjaus.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

3. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Johtolause. Lain 6 §:ää on nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen muutettu laeilla 1119/2022, 1327/2022 ja 1355/2022, mikä tulee ottaa huomioon johtolauseessa.

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus. Pykälän 1 momenttiin on lailla 713/2022 lisätty uusi 31 kohta, lailla 119/2022 uusi 32 kohta ja lailla 1327/2022 uudet 33 ja 34 kohdat sekä lailla 1340/2022 uusi 35 kohta, joten hallituksen esityksessä ehdotettu uusi 31 kohta siirtyy kohdaksi 36.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 299/2022 vp sisältyvät 2., 4. ja 5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 299/2022 vp sisältyvän 1. ja 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteet TPA 92/2021 vp ja TPA 160/2022 vp.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala ja tarkoitus

Tässä laissa säädetään valtion, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon ja Kansaneläkelaitoksen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ja kuntoutuspalvelujen järjestämisen valvonnasta sekä julkisesti ja yksityisoikeudellisessa muodossa tuotettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvonnasta. Laissa säädetään myös palveluntuottajan toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä ja omavalvonnasta.

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasturvallisuus ja laadultaan hyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä edistää valtion, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän, Kansaneläkelaitoksen, palveluntuottajan ja viranomaisen välistä yhteistyötä.

Mitä 4 ja 5 luvuissa säädetään, sovelletaan myös potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastavista annetussa laissa (/) tarkoitettujen potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastavien toiminnan omavalvontaan ja viranomaisvalvontaan.

2 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei sovelleta palveluihin, jotka ovat asiakkaalle vastikkeettomia. Tätä lakia sovelletaan kuitenkin sellaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen, jotka ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) tai sen nojalla annettujen päätösten perusteella maksuttomia. Tätä lakia sovelletaan myös valtion järjestämistä vastuulla oleviin vastikkeettomiin sosiaali- ja terveystalouteen.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Tätä lakia ei sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin.

Tätä lakia ei sovelleta palveluntuottajan tuottaessa sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja palveluja, omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettuun omaishoittoon eikä perhehoitolain (263/2015) mukaiseen toimeksiantosopimuksella tarkoitettuun perhehoittoon. Tätä lakia ei sovelleta vammaispalvelulain (/) 11 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivaan vammaiseen henkilöön lukuun ottamatta tämän lain 28 ja 32 §:n 2 momenttia.

Tätä lakia ei sovelleta sellaiseen toisen valtion viranomaisen tai kansainvälisen järjestön omalle henkilökunnalleen tai lähettämilleen muille henkilöille tarjoamaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon, jossa terveydenhuollon tai sosiaalihuollon antamisen suorittaa viranomaisen tai järjestön Suomeen lähettämä henkilökunta.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa tarkoitettuja palveluja järjestettäessä ja tuottaessa on noudatettava, mitä palvelujen sisällöstä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon yleis- ja erityislainsäädännössä.

Hyvinvointialueen velvollisuudesta järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021), jäljempänä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöihin sovelletaan sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua lakia (817/2015) ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia (559/1994). Tätä lakia sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön toimiessa yksityisenä elinkeinonharjoittajana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajana.

Asiakkaan ja potilaan asemasta ja oikeuksista säädetään erikseen.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *palvelunjärjestäjällä* sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa olevaa hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunkia, HUS-yhtymää ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ja kuntoutuspalvelujen järjestämisvastuussa olevaa Kansaneläkelaitosta sekä valtion mielisairaloita, valtion koulukoteja, sairaan- ja terveydenhuollosta järjestämisvastuussa olevia puolustusvoimia ja vankiterveydenhuollon yksikköä;

2) *palveluntuottajalla* hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunkia, HUS-yhtymää, valtion liikelaitosta, itsenäistä julkisoikeudellista laitosta taikka evankelis-luterilaista tai ortodoksista kirkkoa tai edellä mainittujen kirkkojen seurakuntaa tai seurakuntayhtymää sekä osakeyhtiötä ja muuta yhtiötä, julkista ja yksityistä yhteisöä, osuuskuntaa, yhdistystä, säätiötä ja yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka tuottaa 3 kohdassa tarkoitettuja sosiaalipalveluja tai 4 kohdassa tarkoitettuja terveysterveysten palveluja;

3) *sosiaalipalvelulla* sosiaalihuoltolain 14 §:ssä tarkoitettuja sosiaalipalveluja sekä niiden järjestämiseen tai tuottamiseen liittyvää sosiaalialan ammatillista ohjausta ja muuta toimintaa, joilla edistetään ja ylläpidetään yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia,

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

turvallisuutta ja osallisuutta ja joita suorittavat sosiaalihuollon ammattihenkilöt ja muu asiakastyöhön osallistuva henkilöstö joko palveluysikössä, liikkuvana palveluna, etä- tai digiyhteydellä taikka asiakkaan luona;

4) *terveyspalvelulla* potilaan terveydentilan määrittämiseksi, hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, terveyden- ja sairaanhoitoa taikka muuta käsittelyä, jossa käytetään lääketieteellisiä tai hammaslääketieteellisiä menetelmiä tai joka perustuu lääketieteeseen tai hammaslääketieteeseen ja, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon palveluysikössä, liikkuvana palveluna, etä- tai digiyhteydellä taikka potilaan luona tai terveydenhuoltolain (1326/2010) 40 §:ssä tarkoitettuna ensihoitopalveluna;

5) *palveluysiköllä* julkisen tai yksityisen palveluntuottajan ylläpitämää toiminnallista ja hallinnollisesti järjestettyä kokonaisuutta, jossa tuotetaan sosiaali- tai terveyspalveluja;

6) *yhteisellä palveluysiköllä* palveluysikköä, jossa toimivat palveluntuottajat ovat sopimuksella valinneet valtuutetun palveluntuottajan edustamaan heitä valvontaviranomaisessa sekä vastaamaan heidän puolestaan velvoitteista sen mukaan kuin tässä tai muussa laissa erikseen säädetään;

7) *sairaallalla* leikkaustoimintaa, yleisanestesiassa tehtäviä toimenpiteitä tai ympärivuorokautista lääketieteellistä tai hammaslääketieteellistä hoitotoimintaa harjoittavaa terveydenhuollon palveluysikköä;

8) *vaativaa sosiaalihoitoa tuottavalla palveluysiköllä* sosiaalihuollon ympärivuorokautista palveluysikköä tai palveluysikköä, jossa tuotetaan palveluja sosiaalihoitolain 3 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa määritellyn mukaisesti erityistä tukea tarvitseville henkilöille **tai palveluysikköä, jossa henkilökunnalta edellytetään laaja-alaista erityisosaamista** tai jossa voidaan käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä.

9) *valvontaviranomaisella* aluehallintovirastoa ja Sosiaali- ja terveystalun lupa- ja valvontavirastoa (Valvira).

2 luku

Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset

5 §

Oikeus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja

Sosiaali- ja terveyspalveluja saa tuottaa vain palveluntuottaja, joka on 11 §:ssä tarkoitettussa Valviran ylläpitämässä valtakunnallisessa palveluntuottajien rekisterissä (Soteri) ja jonka palveluysikkö on rekisterissä 21 §:n mukaisesti.

Sosiaali- ja terveyspalveluntuottajan toiminnan aloittamisen tai muutoksen toteuttamisen edellytyksenä on, että palvelutoiminnan rekisteröinnistä tai sen muutoksesta on tehty 21 §:ssä tarkoitettu päätös.

6 §

Palveluntuottajan yleiset edellytykset

Palveluntuottajan tulee täyttää seuraavat yleiset edellytykset:

1) palveluntuottajan on oltava toiminnan sisältöön ja laajuuteen nähden luotettava, jotta se pystyy huolehtimaan toiminnasta, sen jatkuvuudesta ja lakisääteisten velvollisuuksiensa täyttämistä; palveluntuottajan luotettavuuden toteamisesta säädetään 7 §:ssä;

2) palveluntuottaja ei saa olla selvitystilassa tai konkurssissa;

3) jos palveluntuottaja on yksityinen henkilö, hänen on oltava täysi-ikäinen ja hänellä on oltava yritys- tai yhteisötunnus toimiessaan yksityisenä elinkeinonharjoittajana eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 18 §:n nojalla rajoitettu eikä hänelle ole mainitun lain 8 §:n 1 momentin nojalla määrätty edunvalvojaa eikä hän ole liiketoimintakiellossa;

4) palveluntuottajan hallintoelimiin kuuluvien henkilöiden ja toimitusjohtajan sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiesten ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaisten yhtiömiesten on täytettävä 1—3 kohdassa säädetyt edellytykset ja

5) terveystalouden tuottajalla on oltava potilasvakuutuslain (948/2019) mukainen vakuutus.

Tätä pykälää ei sovelleta valtion, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän tai muun julkisyhteisön toimiessa palveluntuottajana.

7 §

Palveluntuottajan luotettavuuden toteaminen

Palveluntuottaja ei täytä edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamiselle, jos palveluntuottajan tai 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittujen henkilöiden aikaisempi toiminta osoittaa kokonaisuutena arvioiden palveluntuottajan tai henkilön ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan tämän lain mukaista elinkeinotoimintaa. Palveluntuottajan tai henkilön aikaisemman toiminnan arvioinnissa otetaan erityisesti huomioon seuraavat seikat:

1) palveluntuottajan tai 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitun henkilön aikaisemmassa toiminnassa on todettu vakavia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana eivätkä valvontaviranomaisen aikaisemmat huomautukset ja määräykset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen ja epäkohtien poistamiseen;

2) palveluntuottaja tai 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitut henkilöt ovat käyttäneet määräämisvaltaa yhteisössä, joka on viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana asetettu konkurssiin tai jonka konkurssi mainittuna aikana on rauennut varojen puutteessa;

3) palveluntuottajaa tai 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittua henkilöä ei voida pitää luotettavana, jos palveluntuottajalla tai henkilöllä on ollut arviointia edeltäneen kolmen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröimis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen laiminlyöntejä.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettujen edellytysten osalta palveluntuottajalle ja henkilölle on varattava tilaisuus osoittaa, että edellytykset tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamiselle täyttyvät.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Mitä 6 §:ssä ja edellä 1 momentissa säädetään palveluntuottajasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa palveluntuottajan puolesta. Edellytykset arvioidaan tosiasiallisten olosuhteiden mukaisesti, jos olosuhteista muutoin käy selvästi ilmi, että palveluntuottajan toimintaa johtaa tai sen hallintoa hoitaa muu henkilö tai yhteisö kuin hakemuksessa merkitty, ja menettelyyn liittyvät järjestelyt on esitetty tosiasiallisten olosuhteiden vastaisesti toiminnan edellytyksistä annettujen säännösten kiertämiseksi.

Jos palveluntuottaja on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Luotettavuuden arvioimiseksi voidaan 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut seikat selvittää sellaisista yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista rekisteröidyistä yrityksistä ja yhteisöistä, jotka välittömästi tai välillisesti kytkeytyvät palveluntuottajaan tai 3 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin.

Tätä pykälää ei sovelleta valtion, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän tai muun julkisyhteisön toimiessa palveluntuottajana.

8 §

Toimitilat, toimintaympäristö, välineet ja tietojärjestelmät

Palveluntuottajan toimitilojen, laitteiden, välineiden ja tietojärjestelmien on oltava toiminnalle riittävät ja asianmukaiset. Toimitilan ja toimintaympäristön on oltava terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asiakkaalle tai potilaalle annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle tai tutkimukselle sopiva ja turvallinen.

Toimitilojen on tuettava asiakkaiden ja potilaiden yleistä hyvinvointia ja sosiaalista vuorovaikutusta. Toimitilojen, toimintaympäristön ja laitteiden suunnittelussa ja käytössä on otettava huomioon esteettömyys sekä asiakkaiden ja potilaiden yksilölliset tarpeet ja yksityisyyden suoja.

9 §

Henkilöstö

Palveluntuottajalla on oltava riittävästi toiminnan edellyttämää henkilöstöä. Lisäksi asiakas- ja potilastyöhön osallistuvaan henkilöstöön voi tarvittaessa sisältyä myös vuokratyönä tai alihankintana toiselta palveluntuottajalta hankittu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö. Tällöin edellytyksenä kuitenkin on, että kyseinen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö toimii työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla palveluntuottajan johdon ja valvonnan alaisena tai muun sopimuksen perusteella palveluntuottajan ohjauksessa. Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön määrän on oltava riittävä asiakkaiden ja potilaiden määrään sekä heidän hoidon, avun, tuen ja palvelujen tarpeeseen sekä siinä tapahtuviin muutoksiin nähden.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Henkilöstöllä on oltava palveluntuottajan toiminnan edellyttämä, asianmukainen koulutus ja riittävä osaaminen ja ammattitaito ottaen huomioon tuotettavien palvelujen sisältö ja palveluja käyttävät asiakkaat ja potilaat. Henkilöstöltä edellytettävään koulutukseen vaikuttavat tuotettavien palvelujen sisältö ja asiakkaiden tai potilaiden palvelujen tarve. Palveluntuottajan on lisäksi huolehdittava siitä, että henkilöstö osallistuu riittävästi **ammattilliseen** täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutuksen sisällössä on otettava huomioon henkilöstön peruskoulutus, työn vaatimus ja tehtävien sisältö.

Henkilöstön määrästä, kelpoisuusvaatimuksista ja täydennyskoulutuksesta on voimassa lisäksi, mitä niistä muualla lainsäädännössä erikseen säädetään. Palveluntuottajan on varmistuttava, että myös vuokrattu tai alihankintana hankittu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö täyttää sosiaali- terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetuissa laeissa säädetty edellytykset, kun tehtävien hoitaminen sitä mainittujen lakien tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön mukaan edellyttää.

10 §

Palvelun laadulliset edellytykset ja vastuu palvelujen laadusta

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun on oltava laadukasta, asiakaskeskeistä, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin.

Toiminnan johtamisessa on oltava sellaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaan ja turvallisen hoidon ja huolenpidon sekä palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintatapojen kehittämistä.

Palveluntuottaja vastaa asiakkaalle ja potilaalle alihankintana hankituista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä omien työntekijöiden, vuokratyövoiman tai alihankintana hankittujen työntekijöiden toteuttamista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Palveluntuottajan on nimettävä palveluyksikköön vastuuhenkilö tai eri palvelualoille vastuuhenkilöitä, joiden on johdettava palvelutoimintaa ja valvottava, että palvelut täyttävät niille säädetty edellytykset koko sen ajan, kun palveluja toteutetaan. Vastuuhenkilöllä on oltava toiminnan edellyttämä, asianmukainen koulutus, kokemus ja ammattitaito.

Vastuuhenkilöllä on oikeus käsitellä salassapitosäännösten estämättä sellaisia palveluntuottajan toiminnassa muodostuvia potilas- ja asiakastietoja sekä muita tietoja, jotka ovat välttämättömiä hänelle kuuluvien johto- ja valvontatehtävien hoitamiseksi.

3 luku

Palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisteröinti

11 §

Palveluntuottajien rekisteri

Valvira ylläpitää valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisteriä (Soteri) palveluntuottajien ja sosiaali- ja terveystalouden palvelujen rekisteröintiä,

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

valvontaa ja tilastointia sekä muiden viranomaisten lakisääteisiä tehtäviä varten. Valvira myös vastaa rekisterin toimivuuteen liittyvien tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä sekä rekisterin yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä.

Valvira ja aluehallintovirastot ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Valvira ja aluehallintovirastot vastaavat käsittelyvastuullaan rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisesta sekä talentamiaan tietoja koskevista, rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseen liittyvistä pyynnöistä.

12 §

Rekisteriin tallennettavat tiedot ja niiden poistaminen

Palveluntuottajien rekisteriin tallennetaan 16 ja 18 §:ssä säädettyt tiedot sekä

- 1) palveluntuottajan ilmoittamat toiminnan rekisteröinnin, valvonnan ja tilastoinnin kannalta tarpeelliset tiedot,
- 2) tiedot palveluntuottajan toiminnan muutoksista,
- 3) tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista sekä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta,
- 4) tiedot valvontaviranomaisen tämän lain 38 §:n nojalla antamasta hallinnollisesta ohjauksesta ja kehotuksesta sekä 39 §:ssä tarkoitettu seuraamuksesta tai valvonnan päättämisestä,
- 5) tiedot 40 ja 41 §:ssä tarkoitettu rekisteröinnin poistamisesta ja peruuttamisesta, sekä
- 6) muilta viranomaisilta tai palveluntuottajalta saadut palvelutuotannon rekisteröinnin ja valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Palveluntuottajaa ja palveluja koskevia tietoja säilytetään rekisterissä niin kauan kuin se on tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamisessa tarpeen. Merkintä valvontaviranomaisten määräämistä seuraamuksista säilytetään rekisterissä vain niin kauan kuin se on välttämätöntä kuitenkin enintään viisi vuotta. Arkaluonteinen henkilötieto on poistettava rekisteristä, kun sen käsittely ei ole enää käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä. Jos palveluntuottaja on lopettanut toimintansa, niin valvontaviranomainen siirtää palveluntuottajaa tai palveluyksikköä koskevat tiedot valtakunnallisesta rekisteristä valvontaviranomaisen arkistoon. Tällöin myös tiedot valvontaviranomaisten määräämistä seuraamuksista poistetaan rekisteristä ja 14 §:ssä tarkoitettu julkisesta tietopalvelusta ja ne siirretään valvontaviranomaisen arkistoon.

13 §

Rekisteritietojen käyttö

Valvontaviranomaisilla on oikeus käyttää ja pitää rekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Palvelunjärjestäjällä on oikeus käyttää rekisterin tietoja tässä laissa säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Valtion viranomaisilla ja julkisoikeudellisilla laitoksilla on oikeus käyttää rekisterin tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista varten.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

14 §

Julkinen tietopalvelu

Palveluntuottajien rekisteristä voidaan julkaista yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lu-
kuunottamatta tiedot Suomessa toimivista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajista sekä
palveluyksiköistä ja niiden palveluista, vastuuhenkilöistä sekä palvelun asiakas- ja potilaskohde-
ryhmästä ~~sekä tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rik-~~
~~komisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.~~

Palveluntuottaja ja vastuuhenkilö voi perustellusta syystä kieltää itseään koskevan osoite- ja
muun yhteystiedon julkaisemisen.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa
tarkoitettujen tietojen julkaistavasta sisällöstä.

15 §

Toimivaltainen viranomainen

Palveluntuottajan on annettava rekisteröintiä varten tiedot 6 §:ssä säädettyjen edellytysten to-
teutumisesta ja 16 §:ssä säädetyt tiedot sähköisesti Valviralle, josta tiedot siirtyvät palveluntuot-
tajaa ja palveluyksikön rekisteröintiä varten toimivaltaisen aluehallintoviraston käsiteltäväksi.
Asian käsittelee se aluehallintovirasto, jonka toimialueella palveluja tuotetaan.

Jos palveluja tuotetaan useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella tai palvelun-
tuottaja rekisteröidään ilman palveluyksikköä, asian käsittelee Valvira.

Jos palveluntuottaja tuottaa palveluja vain yhden aluehallintoviraston toimialueella, niin pal-
veluntuottaja voi antaa 1 momentissa tarkoitetut tiedot rekisteröintiä varten kirjallisesti myös
muutoin kuin sähköisessä muodossa suoraan sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella pal-
veluja on tarkoitus tuottaa.

16 §

Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Palveluntuottajan on tehtävä hakemus palveluntuottajaksi rekisteröintiä varten ja annettava ha-
kemuksessa palveluntuottajan nimi, henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, yhteystiedot sekä
tiedot 6 §:ssä säädettyjen edellytysten toteutumisesta. Palveluntuottajan rekisteröinti on edelly-
tys palveluyksikön rekisteröinnille.

Palveluntuottajan on annettava palveluyksikön rekisteröintiä varten hakemuksessa seuraavat
tiedot ja selvitykset palvelun sisällöstä, ja niissä tapahtuneista olennaisista muutoksista palvelu-
yksikkökohtaisesti:

- 1) palveluyksikön nimi ja yhteystiedot sekä suunniteltu aloittamispäivä;
- 2) tarjottavat sosiaali- ja terveyspalvelut ja niiden sisältö sekä toimintasuunnitelma;
- 3) palvelujen asiakasryhmä;
- 4) suunniteltu asiakasmäärä;
- 5) palvelutoimintaan osallistuvan palveluntuottajan oman henkilöstön, työvoiman vuokrauk-
sena ja alihankintana hankitun henkilöstön määrä ja koulutus eri palveluissa;

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

6) vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus ja työkokemus ja tehtävä toiminnassa tai palveluyksikössä;

7) lasten kanssa työskentelevältä muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilöstöön kuuluvalta lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä; rekisteriin tallennetaan tieto, että rikosrekisteriote on esitetty, mutta otteen tietoja ei saa tallentaa rekisteriin;

8) kuvaus palvelutoimintaan käytettäviksi suunnitelluista tiloista, välineistä, asiakas- ja potilasrekistereistä sekä niitä koskevista viranomaishyväksynnöistä;

9) 27 §:ssä tarkoitettu palveluyksikköä koskeva omavalvontasuunnitelma, lääkehoitosuunnitelma ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) 27 §:ssä tarkoitettu tietoturvasuunnitelma;

10) suunnitelma valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimisesta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta;

11) ~~pelastusviranomaisen päätösasiakirjat~~ pelastuslain (379/2011) 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma ja 19 §:ssä tarkoitettu poistumisturvallisuusselvitys palveluntuottajan käytössä olevien tilojen ~~ja kohteiden~~ osalta;

12) Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä tietosuojaa-asetus, 37—39 artiklassa tarkoitettu tietosuojavastaava;

13) yhteystiedot tietosuojaa-asetuksen mukaisten rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi.

~~14) potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa tarkoitettu potilasasiamesi.~~

Edellä 2 momentin 9—12 kohdassa säädetyt tiedot ja selvitykset palveluntuottaja antaa valvontaviranomaiselle vahvistamalla laatineensa tai hankkineensa kyseiset asiakirjat. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa pyytää palveluntuottajaa toimittamaan valvontaviranomaiselle välttämättömiä tietoja toimintaedellytysten arviointia varten.

Sopimuksen perusteella yhteisen palveluyksikön valtuutettu palveluntuottaja antaa hakemuksessa yhteisen palveluyksikön rekisteröintiä varten 2 ja 3 momentissa esitetyt tiedot muiden palveluntuottajien puolesta. Valtuutettu palveluntuottaja vastaa ilmoittamistaan tiedoista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisterihakemuksen sisällöstä, rekisteriin tallennettavista tiedoista ja rekisterin tietosisällöstä.

17 §

Palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa rekisterissä olevat tiedot

Palveluntuottajalla on velvollisuus pitää valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin antamansa tämän lain 16 §:n mukaiset tiedot ajantasaisina. Palveluntuottajan on tarkistettava ja päivitettävä vuosittain viimeistään 31 päivänä maaliskuuta omat tietonsa rekisterissä sähköisen asiointitilin kautta.

Jos palveluntuottaja laiminlyö 1 momentin mukaisen velvollisuuden, valvontaviranomainen voi antaa tarvittaessa 38 §:ssä säädettyä hallinnollista ohjausta tai kehotuksen. Jos palveluntuottaja ei ohjauksesta tai kehotuksesta huolimatta tarkasta ja päivitä tietojään, valvontaviranomainen voi antaa 39 §:ssä säädetyn määräyksen tietojen tarkistamiseksi ja päivittämiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

18 §

Viranomaisen viran puolesta pyytämät tiedot

Valvontaviranomainen voi pyytää 16 §:ssä mainittujen tietojen lisäksi viran puolesta muilta viranomaisilta rekisteröintiä varten välttämättömät tiedot.

Valvontaviranomainen voi palveluntuottajan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin mukaan velvoitteidenhoitoselvityksen palveluntuottajasta ja tämän lain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 7 §:n 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Valvontaviranomainen voi pyytää Oikeusrekisterikeskuksesta rikosrekisterilain 4 a §:n 1 momentin 2) kohdassa (770/1993) tarkoitetun rikosrekisteriotteen elinkeinonharjoittajana toimivasta palveluntuottajasta ja tämän lain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 7 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen rajapinnan avulla. Ennen teknisen rajapinnan avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään 45 §:ssä.

19 §

Rekisteröintiä koskeva ilmoitus palveluntuottajan vaihtuessa

Jos määräysvalta palveluntuottajaksi rekisteröidyssä yhteisössä muuttuu tai jos rekisteröity palveluyksikkö siirretään toiselle rekisteröidylle palveluntuottajalle ja palvelutoiminnassa ei tapahdu olennaisia muutoksia, siirron saaneen palveluntuottajan on ilmoitettava siirrosta valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa pyytää uudelta palveluntuottajalta selvitystä siirtyvästä palvelutoiminnasta arvioidakseen onko kyseessä erillistä rekisteröintiä edellyttävä olennainen muutos toiminnassa.

20 §

Ennakkotarkastus

Valvontaviranomaisen on tarkastettava sairaala ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottava palveluyksikkö ennen palveluyksikön rekisteriin merkitsemistä.

Valvontaviranomainen voi tehdä ennakkotarkastuksen myös muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun palveluyksikköön, jos se on tarpeen 2 luvussa säädettyjen toimintaedellytysten tai asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Ennakkotarkastuksen tarpeellisuuden arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti palveluntuottajan toiminnan sisältö sekä asiakas- ja potilasryhmä, jolle palvelu on tarkoitettu.

Ennakkotarkastuksen tekee valvontaviranomainen, joka käsittelee palveluyksikköä koskevan rekisteröinti-ilmoituksen. Valvira voi pyytää myös aluehallintovirastoa tekemään tarkastuksen, jolloin aluehallintoviraston on tarkastettava kyseinen palveluyksikkö, jota koskevan rekisteröinti-ilmoituksen Valvira käsittelee. Ennakkotarkastus voidaan tehdä myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Ennakkotarkastukseen voi osallistua valvontaviranomaisen pyynnöstä ulkopuolinen asiantuntija ja sen hyvinvointialueen edustaja, jonka alueella palveluja on tarkoitus tuottaa. Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan 37 §:ää.

21 §

Rekisteröintiä koskeva päätös

Palveluntuottajan on 16 §:n 2 ja 3 momenteissa tarkoitetuilla tiedoilla osoitettava, että sen palveluyksikköjen toiminta täyttää 2 luvussa säädetyt toimintaedellytykset. Valvontaviranomainen rekisteröi palveluyksikön palveluntuottajien rekisteriin palveluntuottajan ilmoittamien ja 18 §:n mukaisesti hankkimien tietojen sekä 20 §:n 1 momentin mukaisesti suorittamansa tarkastuksen perusteella. Mikäli palveluyksikön toiminnan laatu tai laajuus sitä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi edellyttää, valvontaviranomainen voi ennen palveluyksikön rekisteröimistä 16 §:n 3 momentissa ja 20 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla selvittää tarkemmin toimintaedellytysten täyttymisen.

Valvontaviranomaisen on palveluntuottajan hakemuksesta tehtävä päätös palveluntuottajan rekisteröimisestä, palveluyksikön rekisteröimisestä ja rekisteröinnin muutoksesta taikka niiden hylkäämisestä. Rekisteriin merkitään palveluntuottaja ja palveluyksikkö, jotka täyttävät laissa säädetyt edellytykset. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa rekisteriin merkitsemistä koskevassa päätöksessä asettaa tässä tai muussa sosiaali- ja terveydenhuollon lissa säädetyjä velvoitteita täsmentäviä ehtoja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä ehtoja koskien palvelutuotantoon käytettäviä tiloja, välineitä, henkilöstöä, omavalvontaa, valvovalle viranomaiselle toimitettavia tietoja, rekisteröinnin määräaikaaisuutta taikka palvelun sisältöä ja menetelytapoja.

Yhteisen palveluyksikön rekisteröimistä koskevassa päätöksessä on erikseen todettava valtuutettu palveluntuottaja.

22 §

Yhteinen palveluyksikkö ja valtuutetun palveluntuottajan velvollisuudet

Palveluntuottajat voivat keskenään sopia, että ne rekisteröivät yhteisen palveluyksikön. Yhteiseen palveluyksikköön kuuluvien palveluntuottajien on valittava keskuudestaan valtuutettu palveluntuottaja, joka edustaa muita yhteisen palveluyksikön palveluntuottajia valvontaviranomaisessa.

Yhteinen palveluyksikkö rekisteröidään kaikkien palveluyksikössä toimivien palveluntuottajien lukuun valtuutetun palveluntuottajan toimittamien tietojen perusteella.

4 luku

Omavalvonta

23 §

Palvelunjärjestäjän omavalvonta

Palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien-
sä lainmukainen hoitaminen. Palvelunjärjestäjän on valvottava toimintaansa siten, että sosiaali- ja
terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden ja potilai-
den tarve ja turvallisuus edellyttävät. Palvelunjärjestäjän on otettava toiminnassaan huomioon,
että sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti.

Palvelunjärjestäjän omavalvontaan kuuluu valvoa oman palvelutuotannon lisäksi eri palvelun-
tuottajien kanssa tekemiensä sopimusten noudattamista sekä ohjata ja valvoa yksityisiä palvelun-
tuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa. Palvelunjärjestäjän on varmis-
tettava omien sekä hankkimiensa palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu. Palvelun-
järjestäjän on seurattava myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen henkilöstön riittävyyttä
sekä tilojen ja laitteiden turvallisuutta ja soveltuvuutta palvelujen toteuttamisessa.

24 §

Palvelunjärjestäjän ohjaus- ja valvontavelvollisuus

Palvelunjärjestäjän on ohjattava ja valvottava sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotan-
toa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuotta-
valla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huo-
lehtia palvelujen tuottamisesta.

Hyvinvointialueen velvollisuudesta ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palve-
lutuotantoa, oikeudesta saada palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta valvonnan toteuttamista
varten välttämättömät tiedot ja selvitykset sekä oikeudesta tarkastaa palveluntuottajan ja tämän
alihankkijan tiloja ja laitteita säädetään hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 10 §:ssä.

25 §

Menettely omavalvonnassa ilmenneiden epäkohtien ja puutteiden johdosta

Jos palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenee epäkohtia tai puutteita, pal-
velunjärjestäjän on ohjattava palveluntuottajaa tai tarvittaessa pyydettyä palveluntuottajalta ja
tämän alihankkijalta asiasta selvitystä asettamassaan riittävässä määräajassa. Epäkohtien tai
puutteiden ilmettyä palvelunjärjestäjän on vaadittava niiden korjaamista asettamassaan kohtuul-
lisessa määräajassa. Jos on kyse asiakas- tai potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epä-
kohdista tai puutteista, palvelunjärjestäjän on vaadittava niiden välitöntä korjaamista.

Jollei palvelunjärjestäjälle palveluja tuottava tai tämän alihankkija korjaa epäkohtia tai puut-
teita palvelunjärjestäjän asettamassa määräajassa, palvelunjärjestäjän on tarvittaessa ryhdyttävä
palveluntuottajan kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisiin toimenpiteisiin korvauksen alentami-

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

seksi tai sen maksamisesta pidättymiseksi. Jos rikkomukset ovat olennaisia tai toistuvia, palvelunjärjestäjän on ryhdyttävä toimenpiteisiin sopimuksen irtisanomiseksi tai purkamiseksi.

Palvelunjärjestäjän on kirjattava 1 ja 2 momentissa tarkoitettut toimenpiteensä asianmukaisesti.

26 §

Omavalvontaohjelma

Palvelunjärjestäjän ja useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluja antavan palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla. Palveluntuottajan omavalvontaohjelma kattaa kaikki palveluntuottajan palveluyksiköt.

Omavalvontaohjelmassa on määriteltävä, miten palvelunjärjestäjän 23 §:ssä ja palveluntuottajan 27 §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä asiakkaiden ja potilaiden palvelujen yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelman osana on myös päivittäisen toiminnan **sisältämät palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmat ja lääkehoitosuunnitelmat**.

Omavalvontaohjelman toteutumista on seurattava palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella.

Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava **neljän** kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.

Palveluja on kehitettävä omavalvontaohjelman toteutumisen seurannassa tehtyjen havaintojen perusteella sekä asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurannan sekä 3 momentissa tarkoitettun palautteen perusteella.

27 §

Palveluntuottajan omavalvonta

Palveluntuottajan on valvottava oman toimintansa ja alihankkijan toiminnan laatua ja asianmukaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palveluntuottajan on laadittava palveluyksiköittäin päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurantaan varten omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palveluyksikössä palveluntuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut. Omavalvontasuunnitelmaan on sisällytettävä kuvaus vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelystä.

Palveluntuottajan on otettava huomioon palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa palveluyksikön palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävä palaute. Palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa on otettava huomioon myös valvontaviranomaisten antama ohjaus ja päätökset.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Palveluntuottajan on tehtävä omavalvontasuunnitelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Palveluyksikön omavalvontasuunnitelmassa kuvatus toiminnan toteutumista on seurattava ja seurannassa havaitut puutteellisuudet on korjattava. Seurannasta on tehtävä selvitys ja sen perusteella tehtävät muutokset on julkaistava neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. **Salassapidettäviä tietoja ei saa julkaista.**

Palveluntuottaja ja vastuuhenkilö vastaavat siitä, että omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan päivittäisessä toiminnassa palveluja tuotettaessa. Palveluyksikön omavalvontaan sisältyvää palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista ja palvelujen kehittämistä toettaa palveluntuottajan henkilökunta.

28 §

*Palveluntuottajan velvollisuus **ja henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivan henkilön oikeus** tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluissa*

~~Palvelunjärjestäjän tai~~ Palveluntuottajan tulee pyytää **ja vammaispalvelulain 11 §:ssä tarkoitetulla henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivalla henkilöllä on oikeus pyytää työhön otettavalta** henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 4 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, joka kestää yhden vuoden aikana yhteensä vähintään kolme kuukautta ja johon pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 3 §:n 2) kohdassa tarkoitettujen iäkkäiden henkilöiden tai **vammaispalvelulain 2 §:n 1** momentissa tarkoitettujen vammaisten henkilöiden **avustamista, tukemista, hoitoa** tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa iäkkään tai vammaisen henkilön kanssa. Sama koskee annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Alaikäisten osalta ensisijainen laki on laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002).

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, on ~~palvelunjärjestäjällä tai~~ palveluntuottajalla **tai vammaispalvelulain 11 §:ssä tarkoitetulla henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivalla henkilöllä** oikeus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi ennen henkilön työhön ottamista enintään kolme kuukautta kestävässä tehtävässä.

Valtion virkamieslain (750/1994) mukaiseen virkaan tai virkasuhteeseen nimittämisen edellytyksenä on 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, että henkilö on pyynnöstä toimittanut viranomaiselle nähtäväksi otteen rikosrekisteristä.

Jollei ~~palvelunjärjestäjän tai~~ julkisen palveluntuottajan virkaa täytettäessä ole käytettävissä rikosrekisteriotetta, valinta on suoritettava ehdollisena ja valinnan vahvistaminen on ratkaistava vasta sitten, kun ote on esitetty. Virkaan ehdollisesti valitun on esitettävä nähtäväksi rikosrekisteriote viimeistään 30 päivän tai viran täyttävän ~~palvelunjärjestäjän tai~~ julkisen palveluntuottajan erityisestä syystä myöntämän pidemmän määräajan kuluessa valitsemispäätöksen tiedoksisaanista lukien uhalla, että valinta muutoin raukeaa. Valinnan vahvistamisesta tai sen raukeamisesta päättää ehdollisen valinnan suorittanut ~~palvelunjärjestäjä tai~~ julkinen palveluntuottaja.

Rikostaustan selvittämiseksi esitetty rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Hakuilmoituksessa on mainittava siitä, että tehtävään otettavan henkilön on esitettävä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriotte. Rikosrekisteriotteen nähtäväksi esittäneen henkilön henkilötietoihin saadaan tehdä ainoastaan merkinnät rikosrekisteriotteen esittämisestä ja otteen päiväyksestä. ~~Palvelunjärjestäjä~~, **Palveluntuottaja** tai muu henkilö, joka on tämän lain mukaan saanut rikosrekisteriotteen nähtäväksi, ei saa ottaa siitä jäljennöstä. Rikosrekisteriotte on palautettava otteen esittäneelle henkilölle viipymättä. Rikosrekisteriotteesta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä tehdessään päätöstä siitä, annetaanko henkilölle tehtäviä iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden kanssa. Vaitiolovelvollisuuteen sisältyy, ettei tietoa saa paljastaa sivulliselle senkään jälkeen, kun henkilö ei enää hoida sitä tehtävää, jossa hän on tiedon saanut.

29 §

Palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus

Palveluntuottajan on ilmoitettava välittömästi salassapitosäännösten estämättä palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut sellaiset puutteet, joita palveluntuottaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan omaavalvonnallisin toimin.

Palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimiksuu suhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön on ilmoitettava viipymättä salassapitosäännösten estämättä palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.

Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön on ilmoitettava asiasta palvelunjärjestäjälle tai palveluntuottajalle. Palvelunjärjestäjän, palveluntuottajan ja vastuuhenkilön on ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan taikka muun lainvastaisuuden korjaamiseksi. Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Ilmoituksen **vastaanottaneen** henkilön on ilmoitettava **ja ilmoituksen tehnyt henkilö voi ilmoittaa** asiasta salassapitosäännösten estämättä valvontaviranomaiselle, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa taikka muuta lainvastaisuutta ei korjata viivytyksettä. Valvontaviranomainen voi päättää toimenpiteistä siten kuin 38 §:ssä säädetään tai antaa 39 §:ssä säädetyn määräyksen epäkohdan poistamiseksi.

Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia tehdyn ilmoituksen seurauksena. Palveluntuottajan tai vastuuhenkilön menettelyä on pidettävä kiellettynä vastatoimena, jos henkilön työ- tai virkasuhteen ehtoja heikennetään, palvelussuhde päätetään, hänet lomautetaan, häntä muutoin kohdellaan epäedullisesti tai häneen kohdistetaan muita kielteisiä seurauksia sen vuoksi, että hän on tehnyt **2—4** momentissa tarkoitetun ilmoituksen tai osallistunut ilmoittamansa asian selvittämiseen. Kiellettyä on myös estää tai yrittää estää henkilöä tekemästä **2—4** momentin mukaista ilmoitusta.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

30 §

Palveluntuottajan velvollisuus tiedottaa henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta

Palveluntuottajan on tiedotettava henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta ja sen käyttöön liittyvistä asioista. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on sisällytettävä 27 §:ssä tarkoitettuun palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaan.

31 §

Asetuksenantovaltuus ja määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa **tarkempia** säännöksiä omavalvontasuunnitelman yleisestä sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta.

Valvira voi antaa **tarkempia** määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta.

5 luku

Sosiaali- ja terveyspalvelujen viranomaisvalvonta

32 §

Viranomaisvalvonta ja siihen liittyvä ohjaus

Tähän lakiin perustuvan toiminnan yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta. **Aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan myös vammaispalvelulain 11 §:ssä tarkoitettua henkilökohtaisen avustajan työnantajamallin mukaan toimivan henkilön toimintaa 28 §:n velvoitteiden täyttämiseksi.**

Valvira ohjaa aluehallintoviraston toimintaa valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, Valvira valvoo sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen lainmukaisuutta ja antaa valvontaan liittyvää ohjausta, jos kysymyksessä ovat:

- 1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;
- 2) usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata koskevat asiat;
- 3) asiat, jotka liittyvät olennaisesti Valvirassa käsiteltävään muuhun sosiaali- tai terveydenhuoltoon taikka sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan; sekä
- 4) asiat, joita aluehallintoviraston valvonta-asioita käsittelevät virkamiehet ovat esteellisiä käsittelemään.

Valviran ja aluehallintoviraston työnjaosta valvonnassa ja siihen liittyvässä ohjauksessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

33 §

Valvonta-asian käsittely

~~Valvontaviranomaisen on noudatettava yhdenmukaisia periaatteita, menettelytapoja ja ratkaisukäytäntöjä ohjauksessa ja valvonnassa. Valvontaviranomaisen on käytettävä toimivaltansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.~~

Valvontaviranomainen ryhtyy tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin se potilas- tai asiakasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsoo olevan aihetta.

Valvontaan liittyvät toimenpiteet voidaan asettaa kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen asiakas- ja potilasturvallisuuden tai muiden seikkojen niin edellyttäessä. Kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Kantelusta säädetään hallintolain (434/2003) 8 a luvussa ja muistutuksesta potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 10 §:ssä ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 23 §:ssä.

34 §

Viranomaisten välinen yhteistyö

Valvontaviranomaisten on tarvittaessa toimittava yhteistyössä keskenään ja muiden viranomaisten kanssa hoitaessaan tässä laissa säädettyjä tehtäviä.

Palvelunjärjestäjän on ilmoitettava välittömästi salassapitosäännösten estämättä valvontaviranomaiselle palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä sellaiset puutteet, joita ei ole korjattu annetusta ohjauksesta huolimatta.

Jos valvontaviranomainen saa valvontatoiminnassaan tiedon 2 momentissa tarkoitetuista epäkohdista tai puutteista palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa, valvontaviranomaisen on vastaavasti ilmoitettava asiasta salassapitosäännösten estämättä välittömästi niille palvelunjärjestäjille, joille palveluntuottaja tuottaa palveluja.

Palvelunjärjestäjän ja valvontaviranomaisen on lähetettävä toisilleen salassapitosäännösten estämättä tiedoksi laatimansa tarkastuskertomukset, jotka koskevat palvelunjärjestäjälle palveluja tuottavan palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toimintaa. Tarkastuskertomus voidaan lähettää teknisten rajapintojen avulla.

Lääkelaisissa (395/1987), biopankkilaissa (688/2012), ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetussa laissa (101/2001), veripalvelulaissa (197/2005), kliinisestä lääketutkimuksesta annetussa laissa (983/2021) ja lääkinnällisistä laitteista annetussa laissa (719/2021) tarkoitettua toimintaa valvoo Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) ja säteilylaissa (859/2018) tarkoitettua toimintaa valvoo Säteilyturvakeskus (STUK). Jos aluehallintovirasto tai Valvira on valvonnassaan havainnut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen valvontaan kuuluvissa toiminnoissa puutteita tai asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle. Säteilyn käytössä havaituista puutteista ja epäkohdista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

35 §

Ohjaus- ja arviointikäynnit

Valvontaviranomainen voi tehdä 32 §:ssä tarkoitetun ohjauksen toteuttamiseksi ohjaus- ja arviointikäyntejä palvelunjärjestäjän luo tai sosiaali- ja terveystalvolytuja tuottavaan palveluyksikköön. Ohjaus- ja arviointikäynti voidaan tehdä myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Valvontaviranomaisen ohjaus- ja arviointikäynnillä on ensisijaisesti yhteistyössä palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan kanssa arvioitava ja otettava huomioon toiminnassa mahdollisesti aiheutuvat riskit ja annettava tarvittaessa ohjausta palvelunjärjestäjälle tai palveluntuottajalle hyviin toimintatapoihin.

Ohjaus- ja arviointikäynneistä ja niiden ohjelmasta on sovittava enakkoon palvelunjärjestäjän, palveluntuottajan ja asianomaisen palveluyksikön kanssa. Palvelunjärjestäjä, palveluntuottaja ja palveluyksikön vastuuhenkilö voi pyytää valvontaviranomaiselta ohjaus- ja arviointikäyntejä.

36 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomainen voi tarkastaa palvelunjärjestäjän sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan ja toiminnassa käytettävät toimitilat, tietojärjestelmät ja välineet sekä palveluntuottajan tässä laissa tarkoitettujen palveluyksiköiden toiminnan, toimitilat, tietojärjestelmät ja välineet. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastus perustuu valvontaviranomaisen antamaan tarkastusmääräykseen. Tarkastusmääräykseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valvira voi määrätä aluehallintoviraston tekemään puolestaan edellä mainitun tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Tarkastajalla on oikeus päästä kaikkiin palvelun järjestämisessä, antamisessa ja toteuttamisessa käytettäviin tiloihin. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan kuitenkin tarkastaa vain, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan tai potilaan aseman ja oikeuksien sekä asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toteuttamiseksi. Tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta tarkastajan pyytämät asiakirjajäljennökset, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toteuttamiseksi.

Tarkastajalla on myös oikeus ottaa kuva- ja äänitallenteita tarkastuksen aikana. Kuva- ja äänitallenteita ei kuitenkaan saa ottaa asiakkaasta tai potilaasta ilman tämän tai laillisen edustajan suostumusta, ellei tallenteen ottaminen ole välttämätöntä valvonnan toteuttamiseksi.

Tarkastukseen sovelletaan muutoin mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään tarkastuksesta. Rangaistuksesta väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

37 §

Tarkastukseen osallistuvat asiantuntijat

Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita. Tarkastuksen toteuttamisessa asiantuntijoilla on oikeus saada tietoonsa salassa pidettäviä asiakas- tai potilastietoja, jollei tarkastusta voida asianmukaisesti toteuttaa ilman pääsyä salassa pidettäviin tietoihin. Asiantuntijaan sovelletaan rikoslain 40 luvun rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimiessaan tässä pykälässä tarkoitetussa tehtävässä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

38 §

Hallinnollinen ohjaus ja kehoitus

Jos sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aihetta 39 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, valvontaviranomainen voi saattaa palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, palveluyksikön vastuuhenkilön tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsitöksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää edellä mainittujen tahojen huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä hyvän hallinnon vaatimuksiin.

Valvontaviranomainen voi myös kehottaa palvelunjärjestäjää tai palveluntuottajaa, palveluyksikön vastuuhenkilöä tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevaa henkilöä korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisrvarvionnin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, valvontaviranomainen voi antaa edellä mainituille tahoille huomautuksen vastaisen varalle.

39 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän tai muun sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Valvontaviranomainen voi velvoittaa palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan noudattamaan edellä mainittua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, sen palveluyksikön tai palveluyksikön osan toiminta taikka toiminnassa käytetyn laitteen tai välineen käyttö keskeytetään. Jos asiakas- tai potilasturvallisuus sitä edellyttää, valvontaviranomainen voi määrätä palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan tässä laissa tarkoitettun toiminnan välittömästi keskeytettäväksi tai kieltää palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan toiminnassa käytettävän palveluyksikön, sen osan tai laitteen käytön välittömästi.

Valvontaviranomaisen päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka palveluyksikön, sen osan, laitteen tai välineen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisia tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, eikä säteilylaissa tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Säteilyturvakeskus.

40 §

Palveluntuottajan rekisteristä poistaminen

Valvontaviranomainen voi poistaa palveluntuottajan palveluntuottajien rekisteristä, jos palveluntuottaja ei enää täytä 6—10 §:ssä säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä ja puute on olennainen.

Valvontaviranomainen voi poistaa palveluntuottajana toimivan yksityisen elinkeinonharjoittajan palveluntuottajien rekisteristä, jos hän menettää ammatinharjoittamisoikeutensa kokonaan tai jos hänen ammatinharjoittamisoikeutensa on rajoitettu taikka jos ammatinharjoittamisoikeus on rikoksen perusteella poistettu pysyvästi tai ennen päätöksen lainvoimaisuuden tuloa määräaikaista.

Palveluntuottajalle on varattava ennen rekisteristä poistamista mahdollisuus korjata rekisteröinnin edellytyksissä havaittu, korjattavissa oleva puute.

Palveluntuottaja poistetaan palveluntuottajien rekisteristä myös, jos palveluntuottaja pyytää sitä kirjallisesti.

Valvontaviranomainen voi poistaa palveluntuottajan rekisteröinnin, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Palveluntuottajan rekisteröinnin poistamisen edellytyksenä on lisäksi, että valvontaviranomaisen aikaisemmat huomautukset tai määräykset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen tai epäkohtien poistamiseen.

Tätä pykälää ei sovelleta valtion mielisairaaloiden, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Vankiterveydenhuollon yksikön, valtion liikelaitoksen, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän tai itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen toimiessa palveluntuottajana. (Uusi 6 mom.)

41 §

Palveluysikköä koskevan rekisteröinnin poistaminen

Valvontaviranomaisen on poistettava palveluysikkö rekisteristä, jos palveluysiköstä vastaa palveluntuottajan rekisteröinti poistetaan.

Palveluysikköä koskeva rekisteröinti poistetaan kokonaan tai osittain palveluntuottajien rekisteristä, jos palveluntuottaja ilmoittaa palveluysikön toiminnan tai sen osan päättymisestä tai jos palvelun tuottaminen on lopetettu.

Valvontaviranomainen voi poistaa palveluysikön rekisteröinnin, jos rekisteriin merkitseminen on perustunut palveluntuottajan antamiin harhaanjohtaviin tai väärin tietoihin ja annettu tieto on olennainen 2 luvussa säädettyjen toimintaedellytysten arvioinnissa tai jos palvelu ei täytä olennaisilta osin säädettyjä toimintaedellytyksiä ja aikaisemmat huomautukset tai määräykset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyvien puutteiden korjaamiseen tai epäkohtien poistamiseen.

42 §

Rekisteristä poistamisen vaikutukset

Jos valvontaviranomainen on poistanut palveluntuottajan tai palveluyksikön palveluntuottajien rekisteristä, palveluntuottaja ei saa jatkaa toimintaansa palveluyksikössään.

Jos valvontaviranomainen poistaa valtuutetun palveluntuottajan rekisteristä, valvontaviranomaisen on kehotettava muita yhteisen palveluyksikön palveluntuottajia ilmoittamaan uusi valtuutettu palveluntuottaja valvontaviranomaisen antamassa määräajassa, joka on enintään 60 päivää. Jos uutta valtuutettua palveluntuottajaa ei ilmoiteta valvontaviranomaisen antamassa määräajassa, yhteisen palveluyksikön rekisteröinti poistetaan ja yhteinen palvelutoiminta päättyy.

6 luku

Muutoksenhaku

43 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta valvontaviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Tämän lain 38 §:ssä säädettyyn hallinnolliseen ohjaukseen ja kehoitukseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä keskeyttämisuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Valtuutetulla palveluntuottajalla on oikeus hakea muutosta muiden puolesta yhteistä palveluyksikköä koskevaan päätökseen.

44 §

Täytäntöönpano

Valviran tai aluehallintoviraston päätös, joka koskee toiminnan keskeyttämistä, palveluyksikön tai sen osan, laitteen tai välineen käytön kieltämistä taikka rekisteröinnin poistamista, voidaan panna muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön, jos se on asiakas- tai potilasturvallisuuden kannalta välttämätöntä. Toiminnan keskeyttämistä sekä palveluyksikön tai sen osan, laitteen tai välineen käytön kieltämistä koskeva päätös tai määräys voidaan antaa tarkastuksen yhteydessä suullisesti. Suullisesti annettu päätös tai määräys on annettava mahdollisimman pian kirjallisesti.

Sosiaali- ja terveystalvcluja tuotettaessa on noudatettava rekisteröintiä koskevaa päätöstä muutoksenhausta huolimatta.

Muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

7 luku

Erinäiset säännökset

45 §

Tiedonsaantioikeus

Sosiaali- ja terveysministeriöllä, Valviralla ja aluehallintovirastolla on oikeus maksutta ja salassapitosäännösten estämättä saada palvelunjärjestäjältä, sosiaali- ja terveysterveystuottajalta, terveydenhuollon ammattihenkilöltä, sosiaalihuollon ammattihenkilöltä, veroviranomaiselta, ulosottoviranomaiselta, Harmaan talouden selvitysyksiköltä, Terveysten- ja hyvinvoinnin laitokselta, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksesta, potilasvakuutuskeskuksesta, liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta, valtion terveydenhuollon yksiköiltä, valtion koulukodeilta, vankiloilta, Rikosseuraamuslaitokselta, puolustusvoimilta, työ- ja elinkeinotoimistolta, rakennusvalvonta-, ympäristö-, tulli- ja poliisiviranomaiselta, Oikeusrekisterikeskuksesta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskuksesta, eläkesäätiöltä ja muulta eläkelaitokselta, vakuutuslaitokselta sekä apteekilta tämän lain mukaisten tehtäviensä suorittamista varten välttämättömät tiedot.

Valvontaviranomaisilla on oikeus maksutta ja salassapitosäännösten estämättä saada välttämättömät tiedot ulosottorekisteristä ja liiketoimintakieltorekisteristä.

Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen rajapinnan avulla. Ennen teknisen rajapinnan avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla tahoilla on oikeus ilman valvontaviranomaisen pyyntöä ja salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa valvontaviranomaiselle seikasta, joka voi vaarantaa asiakas- tai potilasturvallisuutta tai joka voi vaikuttaa valvottavan palveluntuottajan 6 §:ssä säädettyyn arviointiin.

Palvelunjärjestäjä ja palveluntuottaja ovat velvollisia antamaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnastaan Valviralle ja aluehallintovirastolle ohjaus- ja valvontatehtävän toteuttamiseksi välttämättömiksi katsottavia tietoja ja selvityksiä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä.

46 §

Tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tai muussa laissa säädetään, valvontaviranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisessa tarvittavat välttämättömät tiedot ja selvitykset. Tiedot ja selvitykset voidaan luovuttaa myös teknisen rajapinnan avulla. Ennen teknisen rajapinnan avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Valvontaviranomainen saa salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos valvontaviranomainen tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua mainitun uhkan tai teon kohteeksi. Valvontaviranomainen saa salassapitosäännösten estämättä lisäksi ilmoittaa poliisille sekä syyttäjälle tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saamansa tiedon palveluntuottajasta tai palveluntuottajan palveluksessa olevasta henkilöstä ja muut asian selvittämiseksi välttämättömät tie-

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

dot, jos saadun tiedon perusteella palveluntuottajaa tai palveluntuottajan palveluksessa olevaa henkilöä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka erittäin tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaatii asian selvittämistä.

47 §

Tietojen luovuttaminen viranomaisille

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä valvontaviranomainen voi luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla valtakunnallisesta palveluntuottajien rekisteristä sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään:

1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutus-, eläke- ja vammaisetuksia myönnettäessä tarvittavat tiedot sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajista sekä muut palveluntuottajien toimintaa koskevat tiedot sairausvakuutuskorvausten taksojen määrittelemiseksi ja korvausjärjestelmän kehittämiseksi;

2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle tilastointia ja muuta lakisääteistä toimintaa varten tarvittavat tiedot sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajista;

3) Verohallinnolle Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n mukaisen tehtävän suorittamista varten;

4) Ulosottolaitokselle ulosottokaaren (705/2007) mukaisen tehtävän suorittamista varten tarvittavat tiedot;

5) Eläketurvakeskukselle Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden noudattamisen valvontaa varten tarvittavat tiedot;

6) Tapaturmavakuutuskeskukselle tapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 177 §:n 1 momentissa ja 179 §:ssä tarkoitettua vakuuttamisvelvoitteiden valvontaa varten tarvittavat tiedot;

7) työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitettulle työsuojeluviranomaiselle työsuojelu koskevia lakisääteisiä valvontatehtäviä varten tarvittavat tiedot, sekä

8) muun viranomaisen laissa säädetyssä tilastointi-, suunnittelu- ja selvitystehtävässä sekä muussa näitä vastaavassa viranomaistehtävässä tarvittavat tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädetyt tiedot.

Ennen teknisen rajapinnan avaamista tietoja pyytävän viranomaisen on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti.

48 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan Valviralle ja aluehallintovirastolle maksutta virka-apua 36 §:n mukaisen tarkastuksen, 39 §:n mukaisen keskeyttämisen ja käyttökiellon sekä 45 §:n mukaisen tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

49 §

Rekisteröintiin liittyvien kustannusten korvaaminen

Edellä 21 §:ssä tarkoitetun rekisteröintiä koskevan päätöksen maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) 4 §:ssä.

Aluehallintovirastojen tulee suorittaa rekisteröintiä koskevista maksuista Valviralle osuus, joka kattaa palveluntuottajien rekisteröintiin liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

50 §

Luvaton sosiaalihuollon ammattitoimen harjoittaminen

Joka ilman laillista oikeutta toimii sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) tarkoitettuna sosiaalihuollon ammattihenkilönä, on tuomittava luvattomasta sosiaalihuollon ammattitoimen harjoittamisesta sakkoon.

Luvattomasta sosiaalihuollon ammattitoimen harjoittamisesta on tuomittava myös se, joka ilman tämän lain 21 §:ssä säädettyä rekisteröintiä koskevaa päätöstä tuottaa palveluntuottajana sosiaalihuollon palveluja tai ylläpitää sosiaalihuollon palveluyksikköä.

51 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus luvattomasta terveydenhuollon ammattitoimen harjoittamisesta säädetään rikoslain 44 luvun 3 §:ssä.

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikkoo valvontaviranomaisen tämän lain 39 §:n nojalla antaman kiellon tai määräyksen, on tuomittava, jollei siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta annettujen säännösten rikkomisesta sakkoon.

8 luku

Voimaantulo

52 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024. Valtion mielisairaaloiden, Puolustusvoimien, **Rajavartiolaitoksen**, Vankiterveydenhuollon yksikön, valtion liikelaitoksen, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen taikka evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon tai edellä mainittujen kirkkojen seurakunnan tai seurakuntayhtymän osalta lain 3 luku tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

53 §

Kumottavat säännökset

Tällä lailla kumotaan yksityisistä sosiaalipalveluista annettu laki (922/2011), yksityisestä terveydenhuollosta annettu laki (152/1990) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 luku, sosiaalihuoltolain (1301/2014) 47—49 §, ~~sosiaalihuoltolain (710/1982) 3, 55—57 §~~, terveydenhuoltolain (1326/2010) 8 §:n 3 ja 4 momentti, lastensuojelulain (417/2007) 80 §:n 2 momentti, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 3 ~~ja 75—77~~ §, mielenterveyslain (1116/1990) 2, 33 a, 33 b ja 33 c § sekä ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 23 ja 24 § vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain (1635/2015) 3 luku ja terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimista annetun lain (322/1987) 6 §:n 2 ja 3 momentti sekä 10 a—f §.

54 §

Vireillä olevan asian käsittely

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevien ilmoitusten, lupahakemusten ja valvonta-asioiden käsittelyyn sovelletaan tätä lakia.

Sellainen palveluntuottaja, joka on tehnyt yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 11 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen ja sellainen itsenäinen ammatinharjoittaja, joka on tehnyt yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen valvontaviranomaiselle ennen tämän lain voimaantuloa, saa jatkaa toimintaansa noudattaen tämän lain säännöksiä, kunnes tässä laissa tarkoitettu rekisteröintipäätös on tehty.

55 §

Aikaisemman luvan ja tehdyn ilmoituksen rekisteröinti

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty lupa tai rekisteröity ilmoitus yksityisestä sosiaalipalvelusta tai yksityisestä terveydenhuollosta jää voimaan. Valviran tai aluehallintoviraston tulee kuitenkin viran puolesta ja maksutta muuttaa toimialueellaan ennen lain voimaantuloa palveluntuottajalle myönnetyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit tämän lain mukaisiksi palveluntuottajan ja palveluyksikköjen rekisteröinniksi kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Jos sellaiseen toimintaan, johon on myönnetty lupa tai rekisteröinti aiemmin voimassa olleen lain perusteella, tulee olennaisia muutoksia, valvontaviranomainen muuttaa ilmoituksen käsittelyn yhteydessä luvan tai rekisteröinnin viran puolesta palveluntuottajan kaikki palveluyksiköt kattavaksi tämän lain mukaiseksi rekisteröinniksi.

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

56 §

Julkisen palveluntuottajan rekisteröinti

Tämän lain 52 §:n 1 momentissa tarkoitettu julkinen palveluntuottaja saa lain 5 §:n estämättä jatkaa toimintaansa 1. tammikuuta 2024 jälkeen noudattaen tämän lain säännöksiä. Julkisen palveluntuottajan on annettava valvontaviranomaiselle 16 §:ssä tarkoitettut tiedot ennen tämän lain 3 luvun voimaantuloa 1. tammikuuta 2026. Tiedot tallennetaan valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin (Soteri) maksutta 31. joulukuuta 2028 mennessä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus tehdään 1. tammikuuta 2026 jälkeen tai 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemisen jälkeen julkisen palveluntuottajan toimintaan tulee olennaisia muutoksia taikka julkinen palveluntuottaja rekisteröi uuden palveluyksikön, tällaisen ilmoituksen käsittelyyn sovelletaan tämän lain 5 §:ää ja 3 lukua.

57 §

Aiemmat viittaussäännökset

Muulla laissa tai asetuksessa olevalla viittauksella yksityisistä sosiaalipalveluista annettuun lakiin ja yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin tarkoitetaan tämän lain voimaan tultua viittausta tähän lakiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki

varhaiskasvatuslain 46 ja 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuslain (540/2018) 46 §:n 1 momentti ja 47 § sellaisena kuin niistä
46 §:n 1 momentti on laissa (326/2022) seuraavasti:

46 §

Tietojen tallettaminen rekisteriin

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät valtakunnallista tietojärjestelmää (palveluntuottajien rekisteri) 44 §:ssä tarkoitettujen lupa-asioiden käsittelyä sekä yksityisen päiväkotitoiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Lupaviranomainen rekisteröi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos se myöntää päiväkotitoiminnalle luvan. Palveluntuottajaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, kun palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan lopettamisesta tai päiväkotitoiminnan harjoittamista koskeva lupa peruutetaan 44 d §:ssä tarkoitettussa tilanteessa.

— — — — —

47 §

Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen

Valvontaviranomainen voi julkistaa ja luovuttaa julkisen tietopalvelun välityksellä palveluntuottajien rekisteristä yksityisten palveluntuottajan nimen tai toiminimen, toimintamuodon sekä kaikkien toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää osoite- ja muiden yhteystietojensa julkaisemisen. Julkisesta tietopalvelusta tietoja voi hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena rekisteröidyn nimeä tai rekisteröintinumeroa.

Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietopalvelussa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja.

Tietoja, jotka koskevat tässä laissa tarkoitetun toimintansa lopettanutta palveluntuottajaa, saa julkaista ja luovuttaa julkisessa tietopalvelussa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamism ilmoitus saapui lupaviranomaiselle tai kun lupaviranomainen on peruuttanut palveluntuottajan luvan.

Palveluntuottajien rekisteriin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen rajapinnan avulla. Ennen teknisen rajapinnan avaamista on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 35 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1340/2022, ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2026, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 763/2021, 1134/2021, 713/2022, 1119/2022, 1327/2022, 1340/2022 ja 1355/2022, uusi 36 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

~~30) lannoitelain (711/2022) 12 §:ssä tarkoitettua talouden toimijan luotettavuuden selvittämistä;~~

35) osakeyhtiölain (624/2006) 16 luvun 26 c §:ssä, 17 luvun 25 c §:ssä ja 17 a luvun 24 §:ssä säädetyn luotettavuuden selvittämistä;

36) sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain (/) 7 §:ssä tarkoitetun palveluntuottajan ja palveluntuottajan hallintoelimiin kuuluvien henkilöiden ja toimitusjohtajan sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiesten ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaisten yhtiömiesten luotettavuuden selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 149/2014, seuraavasti:

6 §

Henkilö saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä myös voidakseen toimia kuvaohjelmalain (710/2011) mukaisena kuvaohjelmaluokittelijana. Tällöin otteeseen merkitään edellä 2 ja 3 momentissa mainittujen tietojen lisäksi tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu rikoslain 17 luvun 17 §:ssä tarkoitetusta väkivaltakuvausten levittämisestä tai rikoslain 17 luvun 18 b §:ssä tarkoitetusta kuvaohjelman laittomasta esittämisestä tai levittämisestä alaikäiselle. Lisäksi henkilö saa rikosrekisteristä sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (/) 28 §:ssä tarkoitettua tehtävää varten itseään koskevan otteen, johon merkitään edellä 2 momentissa mainitut tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

rikoslain 44 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 400/2002, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

3 §

Luvaton terveydenhuollon ammattitoimen harjoittaminen

— — — — —
Luvattomasta terveydenhuollon ammattitoimen harjoittamisesta tuomitaan myös se, joka ilman lääkelain (395/1987) mukaista lupaa harjoittaa lääketukkukauppaa tai apteekkiliikettä taikka ilman sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa (/) vaadittua rekisteröintiä ylläpitää terveydenhuollon palveluja tuottavaa yksikköä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 17.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr
varajäsen Aino-Kaisa Pekonen vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen